

Для службового користування
Прим. _____

БОЙОВИЙ СТАТУТ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

СПЕЦІАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ Частина II

ЛЮТИЙ – 2021

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

виготовлення копій з дозволу розробника бойової публікації.
**КОМАНДУВАННЯ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Для службового користування
Прим. № ____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ командувача Сил спеціальних
операцій Збройних Сил України
від "23" лютого 2021 року № 3/дск

БОЙОВИЙ СТАТУТ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

СПЕЦІАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ Частина II

**Бойова публікація
військовим
організаційним
структурам що визначає
основні положення щодо
проведення спеціальних
операцій**

ЛЮТИЙ – 2021

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

**виготовлення копій з дозволу розробника бойової
публікації.**

**КОМАНДУВАННЯ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

ПЕРЕДМОВА

Тимчасовий бойовий статут ССПО “Спеціальні операції” (далі – Статут) розроблено робочою групою офіцерів Командування ССПО ЗС України спільно з Командуванням об’єднаних сил ЗС України та погоджено з заінтересованими органами військового управління Міністерства оборони України та структурними підрозділами Генерального штабу Збройних Сил України.

У цьому Статуті враховано вимоги керівництва держави та ЗС України щодо співробітництва у сфері оборони для приєднання до загальноєвропейської системи безпеки, досягнення взаємосумісності з державами – членами НАТО, а також досвід підготовки та застосування військових частин (підрозділів) ССПО ЗС України в ході проведення антитерористичної операції та операції Об’єднаних сил на території Донецької та Луганської областей (далі – ООС (раніше АТО)).

Апробацію положень цього Статуту передбачено здійснити протягом 2021 року. У подальшому, урахувавши отримані зауваження і пропозиції до його змісту та структури, передбачається видати доопрацьований або оновлений варіант цього Статуту.

Викладені рекомендації варто застосовувати творчо, не допускаючи формалізму і шаблону із урахуванням конкретних умов обстановки, резерву часу, рішень командувачів (командирів, начальників) та завдань військовим частинам (підрозділам) ССПО ЗС України.

Усі питання, що стосуються цього Статуту надсилати до Командування ССПО ЗС України на адреси: 07404, м. Бровари, Київська область, Командування Сил спеціальних операцій Збройних Сил України; електронна адреса в ТКМ “Дніпро” hrey@grey.dod.ua; ТКМ “Седо-М” – індекс 331 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій – 75-21-083).

№ з\п	Розділ	Стор.
	ПЕРЕДМОВА	4
	ВСТУП	6
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	7
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	9
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	16
1.	ОРГАНІЗАЦІЯ ШТАБІВ	20
1.1.	Призначення та основні завдання штабів	20
1.2.	Структура штабів	21
2.	ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ	23
2.1.	Основи підготовки спеціальної операції	23
2.2.	Планування спеціальної операції	25
3.	ПЛАНУВАННЯ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ СпО, СПЕЦІАЛЬНИХ ДІЙ ТАКТИЧНОЇ ГРУПИ СпО, ГРУП СпП (ПІД ЧАС ЗАВЧАСНОГО ТА БЕЗСПОСЕРЕДНЬОГО ПЛАНУВАННЯ) (<i>SDMP та TLP</i>)	28
3.1.	Планування бойового застосування військової частини СпО, спеціальних дій тактичної групи СпО, груп СпП під час завчасного планування (<i>SDMP</i>)	28
3.2.	Фаза 1. Отримання завдання	30
3.3.	Фаза 2. Аналіз завдання	35
3.4.	Фаза 3. Розроблення варіантів способів дій	46
3.5.	Фаза 4. Аналіз варіантів способів дій	51
3.6.	Фаза 5. Порівняння варіантів способів дій	59
3.7.	Фаза 6. Вибір варіанту способів дій	61
3.8.	Фаза 7. Розроблення плану бойового застосування (спеціальних дій) / оформлення бойового наказу	63
3.9.	Процес планування в умовах обмеженого часу	67
3.10.	Планування бойового застосування групи СпП під час безпосереднього планування (<i>TLP</i>)	71
3.11.	Визначення цілей (об'єктів) та спільне ураження	76
3.12.	Робота командирів та штабів після проведення спеціальної операції (виконання завдань)	81
Додатки:		
1	Складові Плану бойового застосування сил і засобів (спеціальних дій) військової частини СпО	85
2	Зведена таблиця ТТХ основних вогневих засобів ураження ЗС України	88
	ДЛЯ ЗАМІТОК	89

ВСТУП

Наявність ССПО ЗС України у складі ЗС України обумовлена необхідністю ефективного реагування на сучасні загрози національній безпеці України у военній сфері, відбиття збройної агресії на території Донецької та Луганської областей України, особливо в умовах ведення Російською Федерацією так званої “асиметричної гібридної війни” та захисту суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності України, а також досягнення євроатлантичних стандартів та критеріїв, необхідних для набуття Україною членства в НАТО (інтеграції всіх складових сил оборони України до системи колективної безпеки країн НАТО).

Успіх виконання завдань, покладених на ССПО ЗС України, потребує чіткого розуміння та дотримання положень усіх доктринальних документів, в частині що стосується спеціальних операцій.

Основним завданням Статуту є досягнення єдиного розуміння про спеціальні операції серед військовослужбовців ЗС України для успішної, в подальшому, взаємодії зі всіма складовими ССПО ЗС України під час підготовки та ведення спеціальної операції, з урахуванням досвіду підготовки та застосування військових частин (підрозділів) ССПО ЗС України в ході проведення ООС (раніше АТО) на території Донецької та Луганської областей, принципів та стандартів, прийнятих в збройних силах держав – членів НАТО та адаптованих під сучасні умови.

Статут є наступною ключовою публікацією, що визначає систему поглядів на сутність і зміст спеціальних операцій, умови їх ведення, загальні положення управління, підготовки та ведення спеціальних операцій.

Статут передбачає впровадження взаємосумісності ССПО ЗС України зі збройними силами провідних країн світу та держав – членів НАТО, тому його зміст та положення розроблені з урахуванням союзних публікацій НАТО: AJP-3.5 (Allied Joint Doctrine for Special Operations – спільна доктрина НАТО зі спеціальних операцій), FM 3-05 (Army Special Operations – бойовий статут ЗС США операції ССПО), FM 3-05.203 (Special Forces Direct Action Operations – бойовий статут ЗС США операції прямих дій ССПО), FM 5-0 (The Operations Process – Бойовий статут ЗС США про процес ведення операцій), GTA 31-01 (Special Forces Detachment Mission Planning Guide – Посібник ЗС США по порядку планування групами ССПО).

Усі положення і вимоги Статуту слід розглядати творчо, відповідно до обстановки яка склалася.

Протягом 2021 року Статут пройде апробацію у ССПО ЗС України та за результатами заходів оперативної та бойової підготовки буде доопрацьований.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
	а. Указ Президента України 03.03.2018 № 52/2018 “Про затвердження Положення про Сили спеціальних операцій Збройних Сил України”
	б. Наказ Генерального штабу ЗС України від 31.03.2020 № 124дск “Про затвердження та введення в дію Тимчасової доктрини застосування сил оборони держави”
	в. Наказ Генерального штабу ЗС України від 17.09.2018 № 10т “Про затвердження Основ ведення операцій військ (сил) Збройних Сил України”
	г. Наказ Генерального штабу ЗС України від 31.03.2020 № 3т “Про затвердження тимчасової Доктрини об’єднане планування”
СП 2-00(01).01	д. Наказ Генерального штабу ЗС України від 03.07.2020 № 75дск “Про затвердження Доктрини Об’єднана розвідка”
ВКП 3-00(01).01	е. Наказ Головнокомандувача ЗС України від 30.07.2020 № 101дск “Про затвердження Доктрини “Об’єднані операції”
ВКП 2-75(01).01	ж. Наказ Головнокомандувача ЗС України від 15.10.2020 № 5т “Про затвердження Доктрини “Спеціальна розвідка”
	и. Наказ Генерального штабу ЗС України від 30.05.2018 № 5т “Про затвердження Тимчасової настанови з підготовки та застосування Сил спеціальних операцій Збройних Сил України”
	к. Наказ Генерального штабу ЗС України від 13.08.2019 № 301дск “Про затвердження Основних напрямів формування та розвитку морського компонента Сил спеціальних операцій Збройних Сил України на період до 2020 року”
	л. Наказ Генерального штабу ЗС України від 17.12.2018 № 446дск “Про затвердження Основних напрямів формування та розвитку повітряного компонента Сил спеціальних операцій Збройних Сил України на період до 2020 року”
АJP-3.5	м. NATO STANDARD, “ALLIED JOINT DOCTRINE FOR SPECIAL OPERATIONS” Edition B Version 1 August 2019

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
ADP-3.05	в. Army Doctrine Publication, "ARMY SPECIAL OPERATIONS", dated 31 July 2019 – Доктрина ЗС США із сухопутних спеціальних операцій
ВКП 3-00(18)03.01	п. Доктрина "Сили спеціальних операцій Збройних Сил України", затверджена Головнокомандувачем ЗС України від 25.11.2020 № 230/НВГШ/ДСК
ВКП 3-00(104)18.01	р. Доктрина "Спеціальні операції", затверджена начальником ГШ ЗС України від 28.12.2020 № 255/НВГШ/ДСК
ВКП 3-00(107)18.01	с. Доктрина "Рятування та евакуація заручників і полонених заручників і полонених", затверджена начальником ГШ ЗС України від 28.12.2020 № 254/НВГШ/ДСК
СП 2-22(01).01	г. Доктрина "Процедури розвідки", затверджена наказом Головнокомандувачем ЗС України від 12.10.2020 № 1166ДСК
FM 3-05	у. Field Manual, "Army Special Operations", dated 9 January 2014 – Бойовий статут ЗС США операції ССПО
FM 3-05.203	ф. Field Manual, "Special Forces Direct Action Operations", dated May 2004 – Бойовий статут ЗС США операції прямих дій ССПО
FM 3-60	х. Field Manual, "Targeting ", dated May 2015 – Бойовий статут ЗС США з порядку визначення та спільного ураження цілей
FM 5-0	ц. Field Manual, "The Operations Process ", dated 18 March 2011 – Бойовий статут ЗС США про процес ведення операцій
ВП 5-23(18).01	ш. Військовий посібник "Порядок планування виконання завдання (військовими частинами, підрозділами ССПО ЗС України) за процедурами (стандартами) НАТО"
ВКДП 1-00(03).01	щ. Наказ Генерального штабу ЗС України від 26.12.2018 року № 460 "Про затвердження Тимчасового порядку оформлення військових публікацій у Збройних Силах України"
	ю. "Special Forces Detachment Mission Planning Guide", dated January 2020 – Посібник ЗС США по порядку планування групами ССПО

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Авіаційне забезпечення спеціальних операцій (застосування ССпО) – це дії, які проводяться спеціально підготовленими та оснащеними повітряними суднами (літальними апаратами), групами повітряних суден (літальних апаратів) для сприяння досягненню мети та виконанню визначених завдань СпО (застосування ССпО).

Базовий табір – ділянка спеціально виділеної території з розташованими на ній будівлями (спорудами), наметовими містечками, місцями розташування озброєння і військової техніки, сховищами для розташування однієї або декількох військових частин (підрозділів).

Боротьба з тероризмом – діяльність щодо запобігання, виявлення, припинення, мінімізації наслідків терористичної діяльності.

Ведення повітряної розвідки із застосуванням БПЛА – спосіб розвідки який полягає у веденні розвідки з повітря з метою пошуку об'єкту, встановлення його координат, визначення характеру його діяльності, корегування ударів РВіА, авіації та вогню артилерії (посилення ж.).

Військова допомога – це комплекс заходів та дій, що проводяться визначеними силами і засобами ССпО ЗС України для розвитку, вдосконалення (набуття) спроможностей місцевих сил безпеки (оборони) дружніх країн та їх безпосередньої підтримки з метою підтримання стабільності всередині країни та захисту її суверенітету. (посилення м.)

Виявлення об'єкта розвідки – встановлення факту наявності об'єкта розвідки у вказаному районі та координат його розташування (посилення ж.).

Виведення об'єкту з ладу – тимчасова втрата об'єктом функціональних якостей, що суттєво впливає на його бойові можливості. (посилення ж.).

Виведення підрозділів ССпО ЗС України у райони виконання завдань – це комплекс заходів, що проводяться органом військового управління, командирами і штабами військових частин ССпО ЗС України щодо здійснення проникнення підрозділів ССпО у райони виконання завдань (посилення ж.).

Повернення – комплекс заходів щодо виведення підрозділів ССпО ЗС України в райони розташування своїх військ після виконання завдань або в екстрених випадках до завершення виконання завдань (посилення ж.).

Евакуація – позапланове повернення (евакуація) здійснюється в разі раптового виникнення непередбачених обставин, самостійно або із залученням виділених старшим начальником сил і засобів (посилення ж.).

Група спеціального призначення (спеціальних операцій) – штатна або тимчасово створена організаційна структура призначена для виконання розвідувальних, спеціальних та специфічних завдань ССпО ЗС України (посилення ж.).

Диверсія – це приховані, ретельно підготовлені спеціальні дії щодо знищення (виведення з ладу, пошкодження) найбільш важливих об'єктів противника або їх елементів шляхом підризу, підпалу, затоплення, із застосуванням механічного, хімічного, лазерного та іншого методів руйнувань, що не пов'язані з застосуванням засобів вогневого ураження (посилення ж.).

Допит полонених – спосіб добування розвідувальної інформації шляхом активного, цілеспрямованого опитування (впливу на) полонених та перебіжчиків (посилання ж.).

Дорозвідка – цілеспрямований фізичний збір розвідувальної та іншої інформації про конкретні місця, об'єкти або осіб. (посилання ж.).

Забазування – спосіб виведення підрозділу ССпО в район оперативного призначення, який являє собою завчасно підготовлене конспіративне укриття (розміщення) підрозділу на території, яку згодом можуть зайняти війська (сили) противника(посилання ж.).

Забезпечення ССпО – полягає в цілеспрямованій діяльності органів військового управління (штабів) щодо підготовки та здійснення комплексу заходів, спрямованих на підтримання сил у високій бойовій і мобілізаційній готовності, збереженні їх боєздатності та створення сприятливих умов для успішного і своєчасного виконання поставлених їм завдань (посилання ж.).

Засідка – це спосіб ведення спеціальних дій, який полягає у завчасно підготовленому раптовому нападі на противника на шляхах його руху з метою знищення, захоплення полонених, документів, зразків озброєння і техніки, а також дезорганізації (зриву) його пересування (посилання ж.).

Зона інтересу ССпО – може знаходитись в межах однієї або декількох операційних зон (районів) та охоплює частину сухопутної території, водного та повітряного простору України, а також інформаційний та кібернетичний простори, а у перспективі – космічний (посилання ж.).

Зона впливу ССпО – може знаходитись в межах однієї або декількох операційних зон (районів) та охоплює частину сухопутної території, водного та повітряного простору України, а також інформаційний та кібернетичний простори, а у перспективі – космічний (посилання ж.).

Командування ССпО – орган військового управління, який призначений для управління діями підпорядкованих військових частин (підрозділів) у спеціальних (інформаційних, психологічних) операціях (акціях, діях), підтримання готовності підпорядкованих сил і засобів до виконання завдань за призначенням, організації розвитку, підготовки, всебічного забезпечення ССпО та планування їх застосування.

Конспірація – комплекс заходів і дій, що застосовуються для надійного приховування від спеціальних служб противника, а також від сторонніх осіб конкретної діяльності підрозділів ССпО (посилання ж.).

Легалізація – отримання особою формально законного права на перебування в тилу противника, в районі виконання поставлених завдань (права на проживання, трудову діяльність, медичне і соціальне забезпечення тощо), яке б виправдовувало перед відповідними органами та оточенням його існування, надійно приховувало належність до ССпО та сприяло успішному виконанню ним завдань (посилання ж.).

Легенда-біографія – відпрацьований на основі дійсних або вигаданих фактів опис минулого і теперішнього життя та діяльності особового складу, а також переконливе обґрунтування їх поведінки, окремих дій і вчинків, що забезпечує прихованість їхньої належності до ССпО (посилання ж.).

Легалізаційне прикриття – забезпечення надійного маскування діяльності особового складу, доступу до об'єкта виконання завдання, часу для виконання завдання та підтвердження (пояснення) джерела існування і перебування особового складу у визначеному районі оперативного призначення (посилання ж.).

Маневр – організоване пересування сил і засобів угруповань об'єднаних сил, запасів матеріальних засобів під час підготовки і ведення операції на новий напрямок (рубіж, район), а також перенесення ударів ракетних військ і авіації, сил і засобів радіоелектронної боротьби та вогню артилерії (посилання е.).

Медичне забезпечення – комплекс заходів, спрямованих на збереження боєздатності ССПО, яке досягається збереженням та зміцненням здоров'я особового складу, запобіганням виникнення і поширення захворювань, своєчасним наданням медичної допомоги пораненим і хворим, їх лікуванням, медичною реабілітацією та як найшвидшим відновленням їх праце- і боєздатності, виконанням заходів медичного постачання (посилання ж.).

Міжнародна операція з підтримання миру і безпеки – специфічні дії військових частин (підрозділів) ЗС з підтримання або відновлення міжнародного миру і безпеки під егідою ООН, ОБСЄ та інших організацій у сфері безпеки.

Міжнародна антитерористична (антипіратська) операція – комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення злочинних діянь, здійснюваних з терористичною (піратською) метою, звільнення заручників, затримання, знешкодження терористичних груп (піратів), знищення (виведення з ладу, пошкодження) їх об'єктів, мінімізацію наслідків терористичного (піратського) акту чи іншого злочину, здійснюваного з терористичною (піратською) метою.

Морально-психологічне забезпечення підготовки та проведення спеціальної операції (застосування ССПО) – це вид забезпечення, який має за мету формування, підтримання та поновлення морально-психологічного стану особового складу ССПО, необхідного для успішного виконання завдань за призначенням (посилання ж.).

Наведення (цілевказання, корегування) ударів (вогню) авіації, РВіА – це дії щодо виявлення (розпізнавання) і повідомлення точного місцезнаходження цілей та надання можливості окремим носіям (платформам), що знаходяться на відстані, застосувати їх озброєння для ефективного ураження зазначених цілей. Вони включають будь-які електронні, механічні, голосові (звукові) і візуальні засоби зв'язку (цілевказання), що забезпечують засоби наведення (корегування) авіації чи зброї додатковою інформацією, що стосується точного місцезнаходження цілі (посилання ж.).

Наліт – це спосіб ведення спеціальних дій, який полягає у раптовому короткотривалому нападі на заздалегідь обраний об'єкт противника з метою його знищення (виведення з ладу, пошкодження), захоплення полонених, документів, зразків озброєння і техніки з наступним швидким відходом за визначеними маршрутами у визначене місце (посилання ж.).

Не передбачене законом збройне формування – воєнізовані групи, які незаконно мають на озброєнні придатну для використання вогнепальну,

вибухову чи іншу зброю (посилання ж.).

Об'єкт (ціль) розвідки – особа, установа (підприємство), держава або їх коаліція, збройне формування, зразок (система, комплекс) військової техніки або озброєння, місцевість або інженерна споруда, інформація про яку може вплинути на прийняття рішень щодо забезпечення національної безпеки і оборони держави, та ефективність застосування Збройних Сил (їх функціональних компонентів) (посилання є.).

Оперативна група Командування Сил спеціальних операцій – тимчасово сформований структурний підрозділ Командування ССпО ЗС України, що функціонує у структурі пункту управління Командування об'єднаних сил ЗС України (підпорядковується (оперативно) Командувачу об'єднаних сил ЗС України) з метою планування, узгодження дій сил і засобів ССпО ЗС України під час ведення спеціальної операції (спеціальних дій) та управління ними у ході виконання завдань в інтересах проведення операцій угруповань військ сил оборони (посилання м.).

Оперативна група Сил спеціальних операцій – тимчасово сформований структурний підрозділ ССпО ЗС України, що функціонує у структурі пункту управління угруповання військ (підпорядковується (оперативно) командувачу (командиру) угруповання військ) з метою планування, узгодження дій ССпО ЗС України під час застосування та управління ними у ході виконання завдань в інтересах проведення операції (бойових дій) угруповання військ (сил) (посилання м.).

Оперативне розгортання сил і засобів сил оборони – комплекс заходів, що здійснюються для створення угруповань військ (сил) сил оборони у визначених операційних зонах (районах) для організованого початку та ведення в подальшому воєнних (бойових) дій.

Операційна зона – частина сухопутної території, повітряного простору України, Чорного або Азовського морів (з виключною (морською) економічною зоною держави), Керченської протоки та річки Дунай, а також частина внутрішніх вод України, яка за своїми розмірами та властивостями дозволяє здійснювати стратегічне (оперативне) розгортання сил оборони, ведення протиповітряної оборони, проведення операції сил оборони, виконання інших, визначених законами України завдань відповідними угрупованнями сил оборони (посилання є.).

Оперативна обстановка – є ключовим фактором, що впливає на реалізацію оперативних (бойових) спроможностей об'єднаних сил в операціях. Вона характеризує стан, положення та характер дій противника, своїх і взаємодіючих військ (сил, органів), сусідів, особливості операційної зони (району). Оперативна обстановка охоплює різні простори – сушу, море, повітря, інформаційний та кібернетичний простори, електромагнітний спектр, а у перспективі – космічний простір (посилання є.).

Планування СпО (застосування ССпО) – це комплекс заходів щодо визначення послідовності, термінів, способів дій та необхідного складу угруповання Сил спеціальних операцій для виконання поставлених завдань, розподілу сил і засобів за районами (об'єктами) виконання завдань та

завданнями, порядку управління, взаємодії та забезпечення сил, а також розроблення відповідних оперативних (бойових) документів (посилання ж.).

Пошук – послідовний огляд місцевості у визначеному районі з метою виявлення об'єкта розвідки (посилання ж.).

Рятування та евакуація заручників і полонених підрозділами ССпО – метод, який включає в себе пошук, виявлення, ідентифікацію, звільнення та евакуацію заручників і полонених з території противника або тимчасово неконтрольованої державою території (посилання н.).

Правове забезпечення – це комплекс заходів із нормативно-правового регулювання підготовки і ведення спеціальних операцій (застосування ССпО) у сучасних воєнних (збройних) конфліктах відповідно до вимог чинного законодавства України та міжнародного права (посилання ж.).

Пункт збору – заздалегідь обумовлене місце збору особового складу у районі оперативного призначення. Пункти збору повинні відповідати таким вимогам: мати добре видимі вдень і вночі чіткі орієнтири; бути розташованими поблизу місця, яке забезпечує приховане розміщення підрозділу та зручні шляхи відходу; забезпечувати спостереження за місцевістю (посилання ж.).

Райони (зони, смуги) проведення об'єднаних операцій – у разі виникнення загрози збройної агресії або збройного конфлікту для підготовки та проведення операцій об'єднаних сил визначаються райони проведення операцій (посилання е.).

Район проведення операції сил оборони – визначається у ході оцінки противника в межах районів визначених для ведення воєнних дій. Цей район може знаходитись в межах однієї або декількох операційних зон (районів) та охоплює частину сухопутної території, водного та повітряного простору України, а також інформаційний та кібернетичний простори, а у перспективі – космічний (посилання ж.).

Район виконання завдань силами і засобами ССпО – визначається у ході оцінки противника в межах районів визначених для ведення воєнних дій. Цей район може знаходитись в межах однієї або декількох операційних зон (районів) та охоплює частину сухопутної території, водного та повітряного простору України та/або противника, а також інформаційний та кібернетичний простори, у перспективі – космічний.

Район вогневого впливу (area of influence — AoI) – це частина географічний простору, де командир здатен безпосередньо впливати на хід спеціальних дій (спеціальної розвідки) шляхом маневрування або надання вогневої підтримки підпорядкованим підрозділам. Зазвичай визначається ефективною дальністю вогню засобів вогневого підрозділу (ТГр СпО). Може включати частину географічного простору всередині та поза межами району операції (дій, виконання завдання). Визначається спільно представниками розвідувального та оперативно-планового підрозділу штабу (ОГ, ТГр СпО).

Район розвідувального інтересу (area of interest — AI) – це частина географічного простору, яка представляє інтерес для командира та включає у себе район операції, район вогневого впливу та райони на території, зайнятій противником, де знаходяться цілі поточних або майбутніх спеціальних дій.

Район розвідувального інтересу також включає територію, на якій розташовуються сили і засоби противника, які можуть поставити під загрозу виконання завдання Гр СпП; визначається командиром за пропозиціями групи розвідки та оперативної-планової групи штабу військової частини СпО, штабного елемента ТГр СпО. При визначенні меж району розвідувального інтересу враховуються завдання, результати аналізу противника та місцевості, погодні умови, соціально-політична обстановка. За площею зазвичай більший ніж зона вогневого впливу та потребує більше ресурсів розвідки для моніторингу обстановки.

Спеціальні завдання – активні (прямі) дії органів спеціальної розвідки, які здійснюються визначеними способами для добування розвідувальних даних (матеріалів), нанесення противнику втрат в особовому складі, озброєнні, техніці та обладнанні з метою часткового або повного порушення функціонування його системи управління і забезпечення. (посилання е.).

Спеціальна операція – сукупність узгоджених і взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем та часом спеціальних дій підрозділів ССпО ЗС України, спрямованих на створення умов для досягнення стратегічних (оперативних) цілей, які проводяться за єдиним замислом і планом під керівництвом командувача (командира) угруповання ССпО ЗС України самостійно або у взаємодії з військовими частинами, підрозділами ЗС України та інших складових сил оборони.

Спеціальна розвідка – вид оперативної розвідки, яка ведеться для добування, опрацювання і доведення розвідувальних даних в інтересах підготовки та ведення (підтримки) операцій угруповань військ сил оборони, бойових та спеціальних дій з використанням визначених способів і методів (посилання е.).

Спеціальні дії – організоване застосування визначених сил і засобів у спеціальній операції або окремо (у тому числі під час інших операцій) для виконання спеціальних (специфічних) завдань у визначених зонах (районах) із застосуванням спеціальних способів (засобів). (посилання б.).

Специфічні завдання – організоване застосування визначених сил і засобів ССпО ЗС України у спеціальній операції або окремо (у тому числі під час інших операцій) для виконання завдань щодо підтримки діяльності, спрямованої проти терористичних загроз і піратства; протидії розповсюдженню хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної зброї; рятування та евакуації осіб, які вимушено перебувають на території противника або території тимчасово неконтрольованій державою; військової допомоги у визначених зонах (районах) із застосуванням спеціальних способів (засобів).

Спостереження (підслуховування) – це спосіб ведення розвідки, який полягає у добуванні відомостей (даних) про противника (місцевість, акваторію, тощо) шляхом встановлення прихованого візуального (технічного) контакту з об'єктом розвідки безпосередньо або із застосуванням засобів розвідки.

Тактична група СпО – вид тактичних сил, тимчасово створене формування підрозділів ССпО ЗС України під єдиним керівництвом, яке застосовується в межах проведення спеціальної операції, операції (бойових дій)

утруповань військ (сил) та структурно складається з штабного, бойового елементів та підрозділів забезпечення. Склад тактичної групи СпО залежить від характеру завдань, які їй визначаються. Тактичні групи СпО можуть бути наземними, морськими та повітряними (посилання ж.).

Тероризм – суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей.

Терористична група – група з двох і більше осіб, які об'єдналися з метою здійснення терористичних актів.

Терористична діяльність – діяльність, яка охоплює планування, організацію, підготовку та реалізацію терористичних актів; підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях; організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, так само як і участь у таких актах; вербування, озброєння, підготовку та використання терористів; пропаганду і поширення ідеології тероризму; фінансування та інше сприяння тероризму.

Ціль ССпО – об'єкт противника (інтересу ССпО), по якому сплановане або ведеться прямий або непрямий вплив силами і засобами ССпО ЗС України.

Ціль важлива (high-value target) – ціль, що визначається командувачем (командиром), органом військового управління (штабом) як виключно важлива для вирішення поставленого завдання операції. Успішний вогневий вплив на таку ціль може серйозно перешкодити діям противника або надати підтримку своїм військам (силам). Такі цілі класифікуються за ступенем важливості для своїх військ (сил) під час бойових дій.

Ціль критична (high pay-off target) – важлива ціль, успішний вплив на яку створює непропорційно високі переваги для наших військ. Критичні цілі визначаються ступенем значення, яке вони мають для наших військ, а не для противника.

Ціль негайного ураження (time-sensitive target) – ціль, яка вимагає негайного реагування та ураження, оскільки становить або незабаром буде становити суттєву загрозу для наших військ, або ураження такої цілі створить дуже вигідні умови. До категорії цілі негайного ураження можуть належати цілі, що з'являються на короткий час та успішне ураження яких має пріоритетне значення для виконання завдань операції.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
АГС	Автоматичний станковий гранатомет
АОО	Агентурно-оперативна обстановка
АП	Авіаційна підтримка
АПД	Аналіз проведених дій
АУВ	Автоматизація управління військовими
ББМ	Броньована бойова машина
БпЛА	Безпілотний літальний апарат
ВМБ	Військово-морські бази
ВТЗ	Високоточна зброя
ВТМ	Військово-технічне майно
ГБУ	Група бойового управління
ГШ ЗС України	Генеральний штаб Збройних Сил України
ДПС	Державна прикордонна служба
ДРС	Диверсійно-розвідувальні сили
ЗІЗ	Засоби індивідуального захисту
ЗІС	Зв'язок та інформаційні системи
ЗМІ	Засоби масової інформації
ЗМУ	Зброя масового ураження
ЗРК	Зенітно ракетний комплекс
ЗС	Збройні Сили
ІнфоО	Інформаційно-психологічна операція
КП	Командний пункт
КСЛ	Командування сил логістики
КХ	Короткохвильовий
МЗ	Матеріальні засоби
НАТО	Організація Північноатлантичного договору
НЗФ	Не передбачене законом збройне формування
НШ	Начальник штабу
ОВТ	Озброєння та військова техніка
ОВУ	Орган військового управління
ОКП	Основний командний пункт
ОС ЗС України	Об'єднані сили Збройних Сил України
ОТУ	Оперативно-тактичне угруповання
ОУВ	Оперативне угруповання військ
ПАН	Передовий авіанавідник
ПЗР	Пункт збору і розходження
ПЗС	Пункт збору і спостереження
ПКП	Передовий командний пункт

1	2
ПММ	Паливно-мастильні матеріали
ППД	Пункт постійної дислокації
ППО	Противітряна оборона
ПС ЗС України	Повітряні сили Збройних Сил України
ПсО	Психологічна операція (психологічних операцій)
ПТД	Пункт тимчасової дислокації
ПТРК	Протитанковий ракетний комплекс
ПУ	Пункт управління, пускова установка
РВіА	Ракетні війська та артилерія
РВО	Ремонтно-відновлювальні органи
РЕБ	Радіоелектронна боротьба
РЕР	Радіоелектронна розвідка
РіБ	Ракети і боєприпаси
РЛС	Радіолокаційна система
РПГ	Ручний протитанковий гранатомет
СпД	Спеціальні дії
СпО	Спеціальна операція (спеціальних операцій)
ССпО ЗС України	Сили спеціальних операцій Збройних Сил України
СпП	Спеціального призначення
ТКП	Тиловий командний пункт
ТЗР	Технічні засоби розвідки
УКХ	Ультракоткохвильовий
ХБР	Хімічне, біологічне, радіологічне
ХБРЯ	Хімічне, біологічне, радіологічне та ядерне зараження
ASCOPE	Area, Structure, Capabilities, Organizations, People, Events/ критерії оцінки факторів суспільного середовища
CARVER	Criticality, Accessibility, Recuperability, Vulnerability, Effect, Recognizability/ критерії вибору черговості ураження цілей, КЕРВУД
CIR	Critical Intelligence Requirements/ критичні інформаційні вимоги
COG/CV	Centre Of Gravity/Critical Vulnerability/ центр тяжіння / критичні уразливості
CONOPS	Concept of Operation/ замисел операції (бойового застосування, спеціальних дій)
D3A	Decide Detect Deliver Asses/ цикл визначення цілей – Вирішення, Визначення, Ураження, Оцінка (ВВУО)
EEFI	Essential Element of friendly Information/ критична інформація про свої війська
FFIR	Friendly Forces Information Requirements/ інформаційні запити про свої війська

1	2
FRAGO	Fragmentation Order/ частковий наказ (розпорядження)
IPB	Intelligence Preparation of the Battlefield/ розвідувальна оцінка оперативної обстановки
IPOE	Intelligence Preparation of the Operational Environment/ розвідувальна оцінка оперативної обстановки
ICP	Intelligence Collection Plan/ план збору розвідувальної інформації
ISR	Intelligence Surveillance Reconnaissance/ шляхи збору розвідувальної інформації
HAHO	High Altitude High Opening/ вид стрибка з парашутом
HALO	High Altitude Low Opening/ вид стрибка з парашутом
HVT	High Value Target/ важлива ціль
HPT	High Pay-off Target/ важлива ціль
LO	Liaison Officer/ посередник
MDMP	Military Decision Making Process/ процес прийняття рішення
METT-TC	Mission, Enemy, Terrain, Troops, Time available, Civilians/ фактори оцінки обстановки та отриманого завдання
ОАКОС	Observations and fields of fire, Avenues of approach, Key terrain, Obstacles, Cover and concealment/ критерії оцінки місцевості
OPORD	Operation Order/ бойовий наказ
ORP	Object Rally Point/ ПЗС
PIR	Priority Intelligence Requirement/ пріоритетні запити на інформацію
PMESII	Political, Military, Economic, Social, Infrastructure and Information/ критерії оцінки умов суспільного середовища
RFI	Request For Information/ запити на розвідувальну інформацію
RP	Release Point/ ПЗР
SDMP	SOTG Decision Making Process/ процес прийняття рішення ТГ СпО
SOATG	Special Operations Air Task Group/ ТГ СпО (повітряна)
SOCCE	Special Operations Command and Control Element/ оперативна група ССпО
SOCC-P2	Special Operation Command Component Planning Process/ процес прийняття рішення КССпО
SOLE	Special Operations Liaison Element/ група по взаємодії
SOLTG	Special Operations Land Task Group/ ТГ СпО (наземна)
SOMTG	Special Operations Marine Task Group/ ТГ СпО (морська)

1	2
SOF	Special Operations Forces/ ССпО
SOP	Standing Operating Procedure/ стандартні операційні процедури
SOPLE	Special Operations Planning and Liaison Element/ оперативна група Командування ССпО
SOTU	Special Operations Task Unit/ група СпП
TLP	Troop Leading Procedures/ процес прийняття рішення
VBSS	Visit, Board, Search and Seizure/ дії по захопленню і огляду суден
5W	Who?What?Where?When?Why?/ сформульоване завдання (Хто? Що? Де? Коли? Як?)

1. ОРГАНІЗАЦІЯ ШТАБІВ

1.1. Призначення та основні завдання штабів

1.1.1. Штаб – основний робочий орган управління військовими частинами (підрозділами), призначений для організації та здійснення управління військовими частинами (підрозділами) у ході підготовки і бойового застосування.

Свою роботу штаб здійснює на підставі наказів, розпоряджень (вказівок, рішень) командира, а також наказів і розпоряджень вищого штабу та інформації від взаємодіючих штабів.

1.1.2. Основними завданнями штабу є: забезпечення бойової та мобілізаційної готовності військової частини (підрозділів); безперервне добування, збирання, аналіз, узагальнення, оцінювання даних обстановки та її відображення, прогнозування її розвитку; підготовка висновків із оцінки обстановки, необхідних розрахунків і пропозицій для прийняття управлінських рішень командиром; планування застосування; своєчасне доведення завдань до підпорядкованих підрозділів, організація їх підготовки до бойового застосування; надання необхідної допомоги підпорядкованим командирам, штабам і військам; планування та участь в організації взаємодії, а також підтримання її в ході бойового застосування; організація та здійснення заходів щодо забезпечення бойового застосування; контроль за виконанням поставлених завдань; ведення обліку особового складу та його радіоактивного опромінення; ведення обліку забезпеченості озброєнням, військовою технікою, ракетами, боєприпасами усіх видів, паливом та інших матеріальними засобами; планування та організація комплектування підпорядкованих підрозділів особовим складом, забезпечення їх військовою технікою, ракетами, боєприпасами, паливом та іншими матеріальними засобами; оцінювання боєздатності підпорядкованих військ, у тому числі і за радіоактивними показниками; доповідь вищому штабу обстановки та прийнятих командиром рішень; інформування взаємодіючих і підпорядкованих штабів про обстановку, що склалася, та можливі її зміни; організація та забезпечення захисту військової таємниці та прихованості управління військами; організація системи управління, у тому числі системи зв'язку, та забезпечення її безперебійної роботи; організація відновлення боєздатності військової частини та підрозділів; узагальнення і доведення до підпорядкованих штабів і підрозділів бойового досвіду.

1.1.3. Штаб повинен мати високу злагодженість і здатність забезпечувати управління військовими частинами і підрозділами в будь-яких умовах обстановки. Це досягається: його постійною бойовою готовністю; ретельним підбором особового складу штабу, його всебічною підготовкою; чіткою організацією роботи і раціональним розподілом завдань; погодженою роботою військових частин та підрозділів зі штабами підпорядкованих і взаємодіючих частин, що підтримують військові частини (підрозділи); необхідним

матеріально-технічним забезпеченням штабів; широким використанням засобів автоматизації та механізації штабної роботи.

Офіцери (сержанти) штабу мають бути взірцем виконання своїх обов'язків, володіти високою професійною підготовкою й організаторськими здібностями, відрізнятися глибоким знанням військової справи, високою штабною культурою, бездоганною дисципліною, старанністю, ініціативою і творчим підходом до виконання поставлених завдань.

1.2. Структура штабів

1.2.1. Структура штабів визначається відповідно до функцій та завдань, що на них покладаються, та базується таких основних принципах: відповідність структури та чисельності штабів обсягу, характеру та змісту виконуваних завдань; відповідність і взаємосумісність організаційно-штатної структури штабів мирного та воєнного часу; однотипність і простота організації; спеціалізація управлінської діяльності; стандартизація; можливість широкої взаємозамінності в роботі.

1.2.2. Принцип відповідності структури та чисельності штабів обсягу, характеру та змісту виконуваних завдань полягає в ефективному розподілі функціональних обов'язків як між структурними елементами штабу, так і між офіцерами штабу. Реалізація цього принципу досягається удосконаленням методів роботи та використанням автоматизованих технічних засобів, які полегшують та прискорюють роботу офіцерів, що сприяє удосконаленню структури та скороченню чисельності штабу.

1.2.3. Принцип відповідності і взаємосумісності організаційно-штатної структури штабів мирного та воєнного часу полягає в спроможності їх структурних підрозділів у своїй організаційно-штатній структурі виконувати завдання як у мирний час, так і в умовах особливого періоду. Реалізація цього принципу досягається наближенням організаційної структури та складу штабу мирного часу до воєнного та завчасною підготовкою його структурних підрозділів й особового складу до виконання функцій і завдань, які на них покладаються в особливий період.

1.2.4. Принцип однотипності структури штабів полягає в полегшенні взаємовідносин між офіцерами штабів різних ланок управління. Реалізація цього принципу дає змогу оперативніше та організованіше вирішувати питання, які виникають, та досягти єдності у поглядах на їх виконання створенням у штабах різних ланок управління аналогічних структурних підрозділів, які виконують однотипний вид роботи.

1.2.5. Принцип спеціалізації управлінської діяльності полягає у розподілі повноважень і функцій між структурними підрозділами штабу та між службовими особами одного структурного підрозділу.

1.2.6. Принцип стандартизації полягає у забезпеченні функціонування штабу відповідно до прийнятих норм, стандартів і процедур виконання завдань і функцій. Стандартизація процесу може здійснюватися за напрямками: стандартизація процесу, процедур, у тому числі запровадженням єдиних алгоритмів, методик роботи; стандартизація посадових повноважень службових осіб.

1.2.7. Організаційна структура – передбачена штатом, функціонально обумовлена сукупність взаємозв'язаних та взаємозалежних структурних підрозділів, що створюється для спільного виконання визначених завдань.

Організаційно штаб складається з командного пункту та таких підрозділів: особового складу, розвідки, оперативного, логістики, зв'язку, підготовки та інші.

Для забезпечення належного керівництва та управління силами і засобами, що залучаються до виконання бойових завдань, застосовується типова функціональна структура штабів (S (N, A)-структура). При цьому, забезпечується сумісність штабів, визначення підпорядкованості та підзвітності, а також встановлюється порядок внутрішньої та зовнішньої взаємодії.

Кількість структурних підрозділів штабу визначається: рішенням командувача (старшого органу військового управління), нормою керованості (гранично допустимою кількістю об'єктів управління, діяльністю яких успішно управляє та контролює один орган управління); технологією виконання завдань управління (послідовністю операцій технологічного процесу для виконання будь-якого завдання); однорідністю виконуваних завдань (ступенем ідентичності технологічного процесу виконання завдань управління).

1.2.8. Залежно від характеру та обсягу завдань, які виконуються штабами, до їх складу входять структурні підрозділи: з планування та бойового застосування (розвідувальний, оперативно-плановий, підрозділ підготовки), забезпечення військових частин (підрозділів) (персоналу, логістики штабу, логістики забезпечення, зв'язку та інформаційних систем, підтримки сил, медичного забезпечення, морально-психологічного забезпечення, фінансово-економічній та інші структурні підрозділи. Особливості організаційної структури підрозділів (наявність в них відділів, відділень, груп) з планування та бойового застосування, забезпечення військових частин (підрозділів), інших підрозділів залежать від його функціонального призначення та рішення командира.

Деталізований склад підрозділів їх завдання і функції визначаються відповідними інструкціями (положеннями) та наказами командира, які розробляються для організації їх роботи.

2. ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ

2.1 Основи підготовки спеціальної операції

2.1.1. Підготовка СпО полягає у проведенні заходів, спрямованих на забезпечення готовності визначених сил і засобів до виконання завдань.

Підготовка СпО починається з отримання оперативної директиви, бойового (попереднього бойового) розпорядження від вищого органу військового управління ЗС України і здійснюється за такими складовими:

- а)** оперативне планування;
- б)** організаторська робота;
- в)** підготовка командування та військових частин ССпО до виконання завдань за призначенням;
- г)** підготовка районів проведення СпО.

2.1.2. Організаторська робота командира та штабу полягає в спрямуванні та координації діяльності підпорядкованих підрозділів на забезпечення своєчасної та повної підготовки і здійснення контролю готовності до виконання визначених завдань.

Складовими організаторської роботи є:

- а)** організація управління військовими частинами (підрозділами);
- б)** організація взаємодії військ;
- в)** організація забезпечення військових частин (підрозділів);
- г)** контроль готовності військ до СпО (СпД).

Організаторська робота розпочинається одночасно з отриманням директиви (наказу, бойового розпорядження) вищого органу військового управління і спрямовується в інтересах виконання першочергових завдань з підготовки СпО (СпД). Вона активізується та розгортається після затвердження замислу та триває впродовж усього періоду часу, відведеного на підготовку СпО (СпД). Основні зусилля при цьому спрямовуються на повне виконання підлеглими всіх передбачених заходів щодо підготовки СпО (СпД), виявлення та своєчасне усунення проблемних питань, які можуть вплинути на виконання визначених завдань.

Під час підготовки СпО (СпД) організаторська робота проводиться згідно з календарним планом підготовки СпО (СпД).

У підпорядкованих військових частинах (підрозділах) організаторська робота здійснюється комплексними групами на чолі з командувачем (командиром), його заступниками або іншими службовими особами. Офіцери, що призначаються до складу цих груп, повинні бути добре підготовленими, здатними надавати практичну допомогу на місцях і вирішувати проблемні питання, що виникають.

2.1.3. Робота органів Командування ССпО щодо підготовки військових частин (підрозділів) полягає в організації, координації та контролі за проведенням заходів щодо доукомплектування їх особовим складом, забезпечення ОВТ, планування і організації заходів щодо його технічного

обслуговування та ремонту, здійснюються заходи щодо подовження її ресурсу, доведення МТЗ до встановлених норм, бойового злагодження військових частин (підрозділів), підготовки ОВТ до бойового застосування, відпрацювання способів дій під час виконання визначених завдань у ході проведення тренувань і навчань.

Підготовка військових частин (підрозділів) до СпО (СпД) починається з отриманням завдання на підготовку СпО (СпД) і здійснюється одночасно з розробленням (уточненням) оперативних планів.

Вона організовується залежно від наявного часу на підготовку СпО (СпД), складу та стану військ, характеру майбутніх дій, наявності та стану ОВТ, запасів МТЗ і інших факторів.

Підготовка військових частин (підрозділів) до СпО здійснюється залежно від вказівок командувача шляхом безпосередньої його роботи з підпорядкованими командирами, перевірки на місцевості готовності підпорядкованих військових частин (підрозділів) до дій, а також практичного вирішення усіх питань, які виникли під їх час підготовки, забезпечення та усунення виявлених недоліків. Робота командувача та Командування ССпО у військах під час підготовки операції здійснюється по спеціально розробленому плану, в якому відображаються: військові частини (підрозділи), в яких працюють командувач, його заступники, начальники структурних підрозділів та окремі представники від Командування ССпО; час роботи; орієнтовний порядок та терміни роботи; склад робочих груп та транспорт, який для цього виділяється; завдання, які необхідно вирішити.

Перед виїздом у війська командувач, його заступники та відповідні посадові особи повинні детально вивчити замисли підпорядкованих командирів, які у визначений термін надаються до Командування ССпО, аналізуються, розглядаються начальником штабу та затверджуються командувачем. Уточнення, які зроблені командувачем, доводяться до командирів підпорядкованих військових частин.

Під час роботи передусім визначається правильність усвідомлення підлеглими поставленого завдання, знання складу та стану противника, відповідність замислів та планів бойового застосування військових частин (підрозділів). Потім спільно з підлеглими уточнюються (перевіряються): порядок дій військових частин (підрозділів), порядок виконання визначених завдань, управління, основні питання взаємодії (на всіх рівнях), та основні завдання забезпечення; стан та готовність військових частин (підрозділів) до виконання визначених завдань; виявляються невирішені питання та труднощі, які можуть негативно вплинути на їх готовність, визначаються заходи щодо їх вирішення.

2.1.4. Робота Командування ССпО щодо підготовки району СпО (СпД) полягає в плануванні, координації та контролі за проведенням організаційних і практичних заходів підготовки наявних об'єктів військової інфраструктури до функціонування у воєнний час та оперативного обладнання районів застосування військових частин (підрозділів) ССпО з метою створення сприятливих умов для своєчасного та організованого розгортання угруповання ССпО, успішного виконання ними визначених завдань, забезпечення живучості

та швидкого відновлення боєздатності, організованого і безперервного забезпечення та управління.

У ході завчасного оперативного планування військовим частинам (підрозділам) ССПО визначаються та оцінюються: основні та запасні шляхи, дороги в смугі висування військових частин (підрозділів), переправи через водні перешкоди, вихідні рубежі, рубежі регулювання руху, райони привалів і відпочинку, мережі (лінії) зв'язку, станції навантаження та розвантаження; райони зосередження частин, райони базових таборів військових частин (підрозділів), місця розгортання ПУ, аеродроми та майданчики для авіації; комунікації та об'єкти інфраструктури місцевості (аеродроми спільного використання, порти, мости, переправи, тунелі, перевали, залізничні напрямки, продуктопроводи, об'єкти атомної енергетики та хімічно-небезпечні об'єкти тощо).

Під час безпосереднього оперативного планування основні зусилля Командування ССПО зосереджуються на координації та контролі за проведенням заходів щодо: підготовки основних і запасних шляхів, переправ через водні перешкоди, вихідних рубежів, рубежів регулювання руху, районів привалів і відпочинку; перевірки місцевості на наявність вибухонебезпечних предметів; підготовки районів зосередження військових частин (підрозділів), обладнання базових таборів військових частин (підрозділів), місць розгортання ПУ, позицій підрозділів охорони (блокпостів), підготовки мережі шляхів маневру, підвозу та евакуації; створення (розгортання) польових складів боєприпасів та запасів МТЗ.

2.2. Планування спеціальної операції

2.2.1. Оперативне планування СпО здійснюється у загальному циклі стратегічного планування застосування ЗС України та інших складових сил оборони та поділяється за часом проведення на завчасне та безпосереднє, за ступенем деталізації на загальне та детальне.

Завчасна підготовка СпО здійснюється у мирний час та в особливий період.

Безпосередня підготовка ССПО до застосування розпочинається та здійснюється у разі виникнення загрози (ескалації) воєнного конфлікту з отриманням оперативної директиви вищого органу військового управління.

Для підготовки та ведення СпО розробляється План СпО, який врахує всі можливі фактори, що впливають на ефективність та успішність її ведення.

План СпО повинен бути достатньо гнучким, для того щоб враховувати різкі зміни в оперативній обстановці, а також мати змогу адаптуватися до обстановки протягом кризової ситуації.

З урахуванням результатів оперативного планування розробляються (уточнюються) склад, структура, дислокація та заходи підготовки військових частин (підрозділів) ССПО до виконання завдань за призначенням.

Метою планування є забезпечення максимально ефективного (раціонального) використання оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей усіх наявних сил і засобів у ході виконання оперативних (бойових) завдань для досягнення кінцевої мети СпО.

Процес планування СпО здійснюється шляхом проведення стандартизованих процедур – фаз (субфаз) відповідно до доктрини “Об’єднане планування”, у ході яких Командування ССпО та оперативні групи видів, родів військ, інших складових сил оборони (у разі їх залучення до СпО) організовує та здійснює розробку комплексу визначених оперативних документів.

Згідно із затвердженням замислом СпО Командування ССпО розробляє та доводить до військових частин СпО (органів військового управління (органів управління) сил оборони, які залучаються до проведення СпО, розпорядчі документи.

Відповідно до отриманих розпорядчих документів у військових частинах ССпО розробляються Плани бойового застосування сил і засобів військових частин (підрозділів) ССпО. Зазначені Плани відпрацьовуються в двох примірниках, один з яких надсилається до Командування ССпО.

План СпО та Плани бойового застосування сил і засобів військових частин (підрозділів) СпО розробляються, як комплексні оперативні (бойові) документи, що включають текстуальну, графічну частину та додатки.

Процес планування Командування ССпО є основою для тактичного планування на рівні військових частин (підрозділів) СпО.

2.2.2. Процес планування застосування підрозділів СпО на тактичному рівні *SOTG Decision Making Process (SDMP)* призначений для використання штабами військових частин СпО, тактичних груп СпО (груп СпП під час завчасного планування) та *Troop Leading Procedure (TLP)* для групи СпП (під час безпосереднього (кризового) планування) і є частиною стандарту підготовки підрозділів СпО до виконання завдань за призначенням. Цей процес тісно переплітається з більш відомими аналогами тактичного планування *Military Decision Making Process (MDMP)* та оперативного планування *Special Operation Command Component Planning Process (SOCC-P2)* – на рівні Командування ССпО (*SOCC*), оперативної групи Командування ССпО (*SOPLE*) оперативних груп ССпО (*SOCCE*).

Основною відмінністю даних процесів планування буде кінцевий результат, якого необхідно досягти.

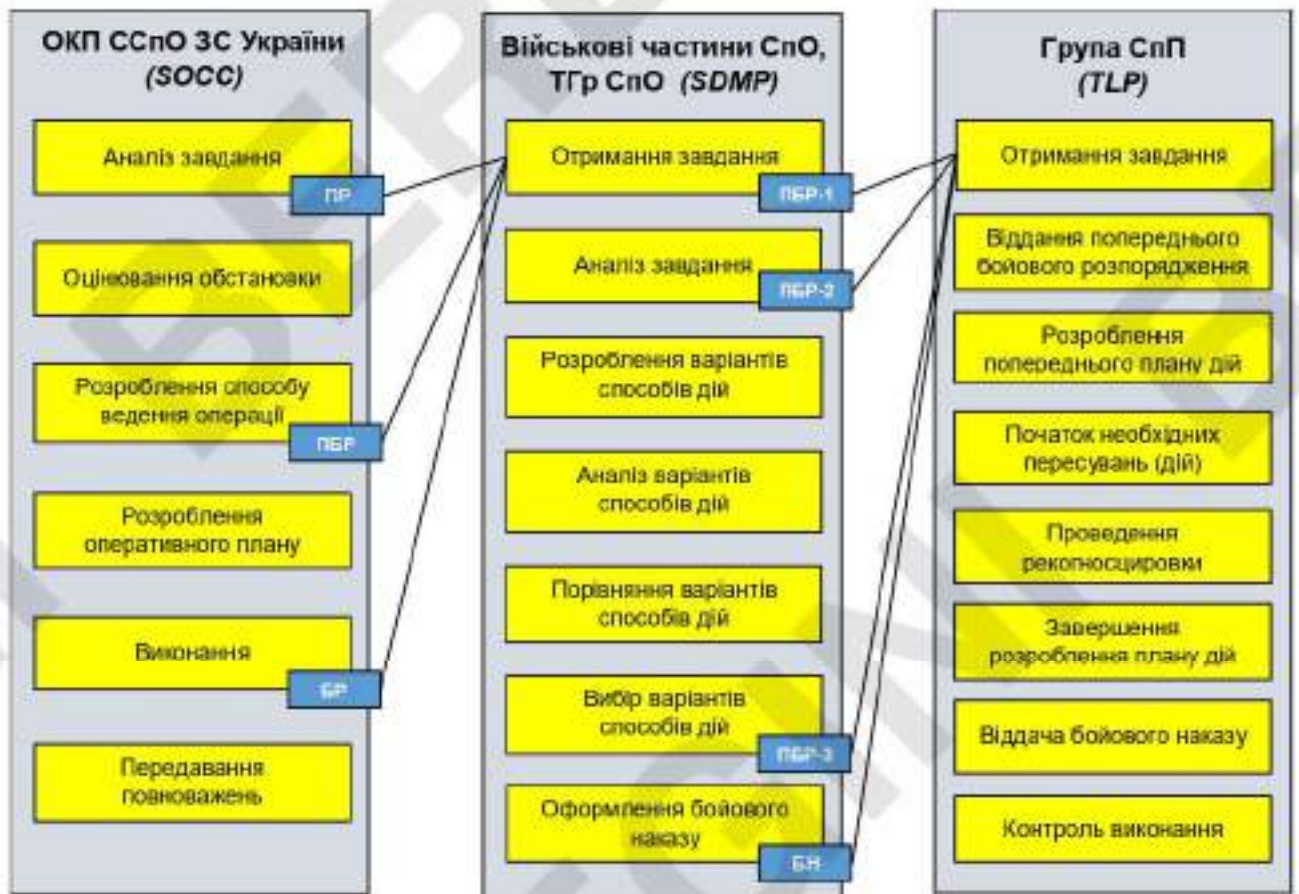

Рисунок 1 – фази процесу планування СпО на тактичному рівні.

Процес планування застосування підрозділів СпО на тактичному рівні SOTG Decision Making Process (SDMP) визначений в розділі 3.

3. ПЛАНУВАННЯ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ СпО, СПЕЦІАЛЬНИХ ДІЙ ТАКТИЧНОЇ ГРУПИ СпО, ГРУП СпП ПІД ЧАС ЗАВЧАСНОГО ТА БЕЗСПОСЕРЕДНЬОГО ПЛАНУВАННЯ) (SDMP та TLP)

3.1. Планування бойового застосування військової частини СпО, спеціальних дій тактичної групи СпО, груп СпП під час завчасного планування (SDMP)

3.1.1. Планування бойового застосування військової частини СпО, спеціальних дій тактичної групи СпО, груп СпП (під час завчасного планування) (далі –SDMP) складається з 7 фаз: отримання бойового завдання; аналіз завдання; розроблення варіантів способів дій; розіграш варіантів способів дій (військова гра); порівняння варіантів способів дій; вибір варіанту способів дій; розроблення плану бойового застосування (спеціальних дій) та оформлення бойового наказу.

Різниця планування військової частини СпО порівняно з тактичною групою СпО полягає лише в кількості особового складу підрозділів штабу, який приймає участь в процесі планування, та підпорядкованих підрозділів – отримувачів бойових наказів (розпоряджень) (наприклад, у військовій частині СпО – тактичні групи СпО (загони СпО), в тактичній групі СпО – групи СпП).

Процес планування бойового застосування інтегрує в собі дії командира військової частини (підрозділу) СпО, його штабу та підлеглих для досягнення цілей визначених вищим командуванням.

3.1.2. Командири розпочинають процес прийняття рішення у випадках:

- а) з отриманням бойового завдання від вищого штабу;
- б) з визначення потенційно нового завдання;
- в) з отриманням інформації про потенційний об'єкт (ціль) противника від інших джерел (розвідувальних джерел старшого начальника, взаємодіючих органів військового управління (управління) сил оборони, загальновійськових з'єднань (військових частин, підрозділів) та інше);
- г) з отриманням пропозицій від груп СпП (СпО) щодо можливих перспективних завдань за результатами виконаних бойових завданнях в даному операційній зоні (районі), районі виконання завдань та загальній обстановці.

Метою планування штабом військової частини (підрозділу) СпО є забезпечення максимально ефективного (раціонального) використання оперативних (бойових) спроможностей усіх наявних сил і засобів та розроблення реалістичного плану бойового застосування (спеціальних дій), який відповідає замислу, настановам та розпорядженням старшого начальника та визначеному бойовому завданню та не порушує правил застосування сили (ведення бойових дій) і політичних ризиків/обмежень даного регіону (району).

Завдання для підрозділів СпО можуть визначатися “з низу в гору” в залежності від умов обстановки, що склалася. В такому випадку військова

частина (підрозділ) СпО визначає перелік об'єктів (цілей) противника та бажаний ефект від впливу на них, а командири тактичних груп СпО (груп СпП) пропонують дії, які вони можуть виконати для досягнення цього ефекту.

Фази процесу планування SDMP	
1	Отримання завдання
2	Аналіз завдання
3	Розроблення варіантів способів дій
4	Аналіз варіантів способів дій
5	Порівняння варіантів способів дій
6	Вибір варіанту способів дій
7	Розроблення плану бойового застосування (спеціальних дій) / оформлення бойового наказу

Рисунок 2 – фази процесу планування застосування на тактичному рівні.

При цьому кожен наступна фаза базується на попередній. Всі фази виконуються у визначеній послідовності, проте штаб може повторювати певні фази заново у разі недосягнення результату на даній фазі.

Штаб може почати планування навіть при відсутності усієї необхідної інформації для планування. Як правило, планування починається паралельно з вищим штабом до того, як бойове завдання буде затверджено старшим начальником.

3.1.3. Процес планування застосування за ступенем деталізації залежить від наявності часу, досвіду та умов обстановки та постійної співпраці з вищим та взаємодіючими штабами, наскільки час, досвід та умови обстановки дозволять, при цьому цей процес потребує тісної та постійної співпраці з вищим та взаємодіючими штабами.

Процес прийняття рішення в повному обсязі проводиться коли штаб укомплектований та достатньо часу для планування.

Командир є найбільш важливою посадовою особою в процесі планування, начальник штабу чи начальник оперативного підрозділу (S3), як правило, очолюють штаб в ході планування.

Командир під час планування:

- а) приймає рішення;
- б) застосовує свій досвід та знання аби скеровувати зусилля штабу;
- в) приймає участь у процесі планування на особливо важливих фазах;
- г) приймає обгрунтовані рішення на підставі наявної інформації та рекомендацій штабу.

Штаб допомагає командирі зрозуміти та візуалізувати бойове завдання. Роль штабу полягає у:

- а) проведенні аналізу визначеного завдання (Фаза 2);
- б) розробленні декількох варіантів способів дій (Фаза 3);
- в) аналізу, оцінюванні варіантів способів дій та обранні з них найбільш прийнятних для командира (Фази 4, 5, 6);
- г) створенні обґрунтованого та послідовного замислу бойового застосування для затвердження старшим начальником;
- д) створенні синхронізованих (взаємоузгоджених) між собою планів та наказів;
- е) відпрацюванні та доведенні до підрозділів бойових наказів (розпоряджень).

3.2 Фаза 1. Отримання завдання

3.2.1. Штаб починає планування з отримання:

- а) бойового розпорядження (бойового наказу) від вищого штабу;
- б) важливої розвідувальної інформації від груп СпП (СпО), від тих що виконують/виконували бойове завдання (планування подальших дій);
- в) розвідувальних даних від взаємодіючих військ (сил).

Метою Фази 1 є: оповіщення посадових осіб штабу; збір посадових осіб, які приймають участь в плануванні; визначення порядку роботи штабу в ході планування.

Після отримання бойового (попереднього) розпорядження (наказу) його реєструють (обліковують) встановленим порядком та негайно доводять до командира.

Про отримання завдання командир доповідає старшому начальнику встановленим порядком.

Отримання завдання включає наступні кроки:

- а) оповіщення штабу;
- б) підготовка штабу;
- в) проведення первинної оцінки обстановки;
- г) проведення розрахунку часу;
- д) віддача попередніх вказівок командира;
- е) оформлення та доведення попереднього розпорядження (наказу) №1 (*WARNO*) до підрозділів (підлеглих).

3.2.2 Оповіщення штабу.

Після ознайомлення з розпорядчим документом командир визначає час, порядок аналізу завдання та перелік службових осіб штабу, які залучаються до роботи.

Начальник штабу (начальник оперативного підрозділу (*S3*)) відповідає за оповіщення особового складу штабу. У стандартних операційних процедурах

(SOP) або відповідних інструкціях військових частин (підрозділів визначається: які конкретні особи задіяні для проведення аналізу завдання; хто їх заміщує у випадку відсутності та де (в якому місці) всі відповідні особи мають зібратись. Представники в штабі підтримуючих і приданих підрозділів переглядають стандартні операційні процедури (інструкції) для ясного усвідомлення своїх обов'язків.

До процесу планування залучаються представники усіх підрозділів штабу, а саме: розвідувального, оперативного, логістичного, зв'язку та інформаційних систем, радник з правових питань, представники цивільно-військового співробітництва, психологічних операцій та інші посадові особи (відповідно до ситуації).

За потребою, може передбачатись залучення офіцерів планування застосування повітряного та/або морського компоненту ССпО, представники приданих та підтримуючих підрозділів та інших формувань.

3.2.3. Підготовка штабу.

Залежно від наявного часу на підготовку бойового застосування (спеціальних дій), визначеного терміну подання замислу на затвердження старшому начальнику командир визначає метод роботи під час планування бойового застосування (спеціальних дій). Особисто, або через начальника штабу віддає вказівки щодо підготовки необхідних матеріалів для проведення аналізу завдання та оцінки обстановки:

- а) планів та розпоряджень (наказів) вищого командування;
- б) наявних топографічних, цифрових (електронних) карт, оверлеїв, схем районів виконання завдання;
- в) розвідувальні дані від інших військових та цивільних відомств (S2);
- г) донесення, зведення про положення, склад і стан підпорядкованих підрозділів, їх можливості щодо виконання визначених завдань;
- д) стандартні операційні процедури (інструкції з роботи штабів, графіки роботи штабу) свої та вищестоящого штабу;
- е) дані про район виконання завдання;
- ж) існуючі розрахунково-довідкові матеріали та інше.

Офіцери штабу по своїх напрямках розробляють списки вимог щодо підготовки до аналізу завдання.

Начальник штабу деталізує і доповнює вказівки командира (якщо він не віддає їх особисто) з таких питань: підготовки топографічних (цифрових, електронних) карт, оверлеїв, схем та оформлення їх як бойових документів; перевірки готовності формалізованих бойових документів, засобів зв'язку та автоматизації на робочих місцях службових осіб, необхідних розрахунково-довідкових документів; уточнення бойового розрахунку, чергових змін пункту управління, графіка роботи штабу та організовує їх виконання.

Підготовка топографічних (цифрових, електронних) карт, оверлеїв, схем та оформлення їх як бойових документів може здійснюватися заздалегідь на підставі попереднього розпорядження вищого штабу.

Начальник штабу організовує, координує діяльність заступників командира, начальників родів військ і служб, спрямовує роботу структурних підрозділів штабу на підготовку до планування бойового застосування (спеціальних дій), уточнює (визначає) перелік бойових документів, які будуть розроблятися, контролює (через чергову зміну) зайняття службовими особами штабу (пункту управління) робочих місць, переведення у готовність до функціонування засобів зв'язку й автоматизованого управління військами (силами), систем життєзабезпечення пункту управління, розгортання сил і засобів їх охорони, забезпечення й обслуговування та доповідає командирі про готовність штабу до роботи.

3.2.4. Первинне оцінювання обстановки.

Після збору штабу починається формування первинної оцінки обстановки. Під час якої разом з командиром, як правило, працюють начальник штабу, начальник розвідки, начальник та один-два офіцери оперативного підрозділу штабу. Інші службові особи знаходяться на своїх робочих місцях, готують необхідні дані, розрахунки, пропозиції і доповідають їх на вимогу командира (начальника штабу) або у визначений термін.

Під час первинного оцінювання обстановки командир повинен зрозуміти мету, місце і роль підпорядкованих підрозділів; обмеження на застосування сил і засобів; виділений ресурс на бойове застосування (проведення спеціальних дій) (обмеження по ресурсу); ступінь ризику; просторові та часові показники підготовки та виконання бойового завдання; додаткові, проміжні завдання; завдання сусідів та умови взаємодії з ними, а також термін готовності військової частини (підрозділу) до виконання завдання.

Командир та штаб проводять розрахунок часу та ресурсів для підготовки та виконання бойового завдання. Під час цього кроку штаб допомагає командирі у визначенні:

- а)** наявного часу до розгортання сил і засобів для виконання завдання (начальник штабу, начальники S3 та S2);
- б)** попередніх вказівок командира з підготовки до виконання бойового завдання (командир);
- в)** інших сил і засобів необхідних для підготовки та виконання бойового завдання;

Проведення первинної оцінки обстановки

- Розрахунок часу до початку етапу виконання завдання (S3)
- Час на підготовку до виконання завдання (S3)
- Потреби у забезпеченні розвідувальної інформацією (S2)
- Які інші відділення штабу повинні надати свою інформацію (S1, S4, S6)?

г) потреб у додаткових розвідувальних даних для оцінки обстановки.

У ході первинного оцінювання обстановки офіцери оперативного та розвідувального підрозділів штабу наносять на підготовлену карту (схему, оверлеї) положення та характер дій противника за висновками старшого начальника, завдання військової частини (підрозділу), завдання сусідів, розмежувальні лінії з ними, завдання, що вирішуються засобами старшого начальника та інші дані, необхідні командирі для усвідомлення бойового завдання.

3.2.5. Розрахунок часу (*TIMELINE*).

Одним з ключових завдань Фази I планування є створення первинного розрахунку часу на підготовку та виконання бойового завдання. До розрахунку часу входять всі необхідні заходи від моменту отримання завдання до часу початку дій.

Розрахунок часу
<ul style="list-style-type: none"> • Командир визначає розрахунок часу (<i>TIMELINE</i>) • Баланс між детальним процесом планування та негайними діями • Правило "1/3 – 2/3"

Начальник штабу розробляє розрахунок часу на підготовку до бойового застосування (спеціальних дій), на підставі якого оперативний підрозділ штабу відпрацьовує графік роботи командира і штабу під час планування бойового застосування (спеціальних дій).

Розрахунок часу відпрацьовується за принципом максимально виділеного часу підрозділам на підготовку до виконання завдання, використовуючи правило "1/3 – 2/3", яке полягає в тому, щоб виділити для планування штабу військової частини (підрозділу) СпО 1/3 загального часу, решта 2/3 – виділити для підготовки підлеглим підрозділам, які безпосередньо будуть виконувати завдання.

Відведений час на планування вважається єдиним і найбільш оптимальним фактором, що визначає ступінь деталізації плану.

Під час відпрацювання розрахунку часу штабом необхідно врахувати:

- а) час початку та закінчення фаз планування;
- б) які планувальні документи необхідно розробити;
- в) термін готовності військової частини (підрозділу) СпО до виконання завдання;
- г) розподіл завдань і функцій в ході планування;
- д) час і місце проведення заслуховувань та нарад.

Розрахунок часу підписується начальником штабу і затверджується командиром.

Графік роботи командира і штабу під час планування бойового застосування (спеціальних дій) підписується начальником штабу і начальником оперативного підрозділу штабу, затверджується командиром та доводиться до службових осіб штабу в частині, що їх стосується. У графіку роботи командира і штабу під час планування відображається: послідовність роботи структурних

підрозділів (службових осіб) штабу під час проведення заходів планування під час кожної фази планування.

3.2.6. Віддання попередніх вказівок командира.

На підставі усвідомленого бойового завдання начальник штабу організує роботу штабу. Під час організації роботи управління військової частини (підрозділу) начальник штабу за однією з підготовлених карт (схем, оверлею) доводить до заступників командира, начальників структурних підрозділів, служб, які не брали участі під час усвідомлення завдання: зміст отриманого бойового завдання в обсязі, необхідному для виконання функціональних обов'язків; вказівки командира щодо методу роботи під час підготовки до бойового застосування (спеціальних дій); розподіл часу на планування, час розроблення і подання відповідних розрахунків і документів командиром для визначення замислу бойового застосування (спеціальних дій); заходи щодо ведення розвідки, прийняття в підпорядкування приданих підрозділів, поповнення матеріальних запасів до визначених норм, орієнтування і підготовки підрозділів до бойового застосування (спеціальних дій), підготовки та проведення рекогносцировки й організації взаємодії.

Попередні вказівки командира

- Попередній розподіл часу
- Потреба в оперативних групах (офіцерах) для організації взаємодії
- Початкові завдання на проведення рекогносцировки
- Дозвіл на проведення необхідних переміщень (КП військових частин, КСП тактичних груп СпО тощо)
- Додаткові завдання та призначення

Як тільки первинне оцінювання обстановки проведене та визначено розрахунок часу, штаб може приступати до планування. Командир віддає свої попередні вказівки штабу, підрозділам щодо:

- а) рекомендацій на скорочення процесу планування;
- б) проведення необхідних переміщень та попереднє розгортання військових частин (підрозділів);
- в) надання повноважень на проведення необхідних заходів рекогносцировки та спостереження;
- г) розробки необхідних розвідувальних запитів;
- д) місця та часу проведення заходів планування.

3.2.7. Оформлення та доведення попереднього розпорядження (наказу) № 1 (*WARNO*) до підрозділів (підлеглих).

Підпорядкованим і приданим підрозділам можуть віддаватися попереднє розпорядження (наказ) № 1 (*WARNO*) з орієнтуванням щодо підготовки до майбутніх дій, яким до підпорядкованих підрозділів доводиться така інформація:

- а) вид бойового застосування (спеціальних дій);
- б) район і терміни готовності;
- в) додаткові завдання;

г) заходи, які необхідно провести першочергово для підготовки підрозділу до бойового застосування (спеціальних дій);

д) необхідні дані і терміни їх подання до штабу.

Попередній розпорядження (наказ) № 1 (*WARNO*) сприяє проведенню паралельного планування, дозволяючи різним елементам працювати одночасно над конкретними частинами плану. Паралельне планування вимагає широкого обміну інформації для того щоб тримати придані підрозділи з орієнтованими на визначених їм об'єктах.

3.3 Фаза 2. Аналіз завдання

3.3.1. Командир та штаб збирають, аналізують та оцінюють доступну інформацію з метою повного орієнтування в оперативному (тактичному) середовищі. Результатом даної фази буде заслуховування по аналізу завдання. Після чого командир визначить свій задум та віддасть вказівки, згідно яких штаб буде розробляти відповідні варіанти способів дій.

Аналіз завдання включає наступні кроки:

- а) аналіз бойового розпорядження (наказу) вищого штабу;
- б) розвідувальне оцінювання оперативної обстановки (району виконання завдання) (*IPOE/IPB*);
- в) визначення отриманих, похідних та необхідних завдань;
- г) аналіз наявних та необхідних сил та засобів для виконання завдання;
- д) визначення вимог та обмежень (заборон);
- е) визначення критичних фактів та припущень;
- ж) проведення оцінки ризиків;
- з) вироблення командирських критичних інформаційних вимог (*CCIR*);
- и) розроблення та інтегрування плану збору розвідувальної інформації (*ICP*);
- к) розроблення пропозицій перефразованого завдання (*SW*);
- л) заслуховування результатів аналізу завдання;
- м) розробка та доведення задуму командира;
- н) віддання командирських вказівок з планування;
- о) оформлення та віддання попереднього наказу (розпорядження) №2 (*WARNO*).

3.3.2. Аналіз бойового розпорядження (наказу) вищого штабу.

Командир та штаб повинні ретельно проаналізувати розпорядження (наказ) старшого штабу з метою визначення яким чином військова частина (підрозділ) СПО може виконати поставлене завдання та реалізувати замисел старшого командира.

Під час даного кроку штаб повинен зрозуміти наступні фактори:

- а) замисел старшого начальника;
- б) отримане бойове завдання;
- в) порядок виконання завдання;
- г) терміни;
- д) завдання інших підрозділів в районі виконання завдання.

Командир та штаб повинні визначити всі незрозумілі моменти в попередньому наказі (розпорядженні) №2 та одразу шукати способи для їх уточнення.

3.3.3. Розвідувальне оцінювання оперативної обстановки (району виконання завдання) (*ІРОЕ/ІРВ*).

Розвідувальне оцінювання оперативної обстановки (*ІРОЕ/ІРВ*) є постійним процесом оцінки району виконання завдання та противника. Основну роботу під час оцінювання здійснюють представники розвідувального підрозділу *S2*, але всі підрозділи штабу долучається до роботи.

Під час роботи повинні бути розроблені наступні експертні оцінки щодо:

- а) аналізу району виконання завдання/ району інтересу *ССпО*/ району впливу *ССпО*;
- б) аналізу місцевості та її вплив на виконання завдання (*ОАКОС*)(ділянки спостереження та ведення вогню; укриття та маскування; ключові ділянки місцевості; шляхи підходу; перешкоди) (варіант представлення наведено на рисунку 3);
- в) аналізу погодних умов та її вплив на виконання завдання (хмарність, вітер, температура повітря, видимість, опади) (варіант представлення наведено на рисунку 4);
- г) аналізу політичних, військових, економічних, соціальних, інформаційних факторів та інфраструктури району виконання завдання (*PMESII*) враховуючі територіальні та структурні умови, можливості, організації, особистості та події (*ASCOPE*) (бланк матриці цивільних факторів впливу наведено на рисунку 5);
- д) складу, стану, положення противника та його можливостей;
- е) ймовірного характеру дій противника;
- ж) останніх дій противника за період часу;
- з) шаблону дій противника в даних умовах обстановки;
- и) списку цілей (об'єктів) противника та їх пріоритетності: важливих, критичних, негайного ураження;
- к) найбільш небезпечного варіанту способів дій противника (Рисунок 6);
- л) найбільш імовірного варіанту способів дій противника (Рисунок 6);
- м) закономірностей дій противника за період часу (подій в районі виконання завдання) (матриця аналізу дій противника наведено на рисунку 7).

ОАКОС ПЕРЕШКОДИ	
Опис характеристик:	
Асфальтні дороги	
Поляові дороги	
Населені пункти	
Річка	
Умовні позначення:	
Вплив на нашу сім'ю	Вплив на противника
ВИСНОВОК	

Рисунок 3 – варіант представлення аналізу місцевості.

МІСЯЦЬ	ЧИСЛО ДЕНЬ ТИЖНЯ		ЧИСЛО ДЕНЬ ТИЖНЯ		ЧИСЛО ДЕНЬ ТИЖНЯ	
	AM	PM	AM	PM	AM	PM
ПОГОДА			ХМАРНО 			
ВИДИМІСТЬ, м	1500	2807	40			
ВІТЕР напрямок/ швидкість, м/с	90° 05-10	280° 08-12	280° 08-12			
ТЕМПЕРАТУРА MIN/MAX, °C	9°C	15°C	6°C			
СОНЦЕ	СХІД	0553	0553			
МІСЯЦЬ	ЗАХІД	2043	2043			
ОПАДИ, %	15	12%	ОСВІТЛЕННЯ 50			
МАТРИЦЯ ВПЛИВУ ПОГОДИ						
АВАПІДТРИМКА						
МЕДИЧНА ЕВАКУАЦІЯ						
БІЛА						
ВОЗНЕВА ПІДТРИМКА						
ОСОВНИЙ СКЛАД						
НАЗЕМНИЙ ТРАНСПОРТ						
ЗВ'ЯЗОК						
ЛІНІ/ТЕЛЕВІЗОРИ						
	НЕСПРИЯТЛИВИЙ		НЕУТРАЛЬНИЙ		СПРИЯТЛИВИЙ	
Ключові фактори погоди	Вплив на нашу сім'ю		Вплив на противника		ВИСНОВОК	

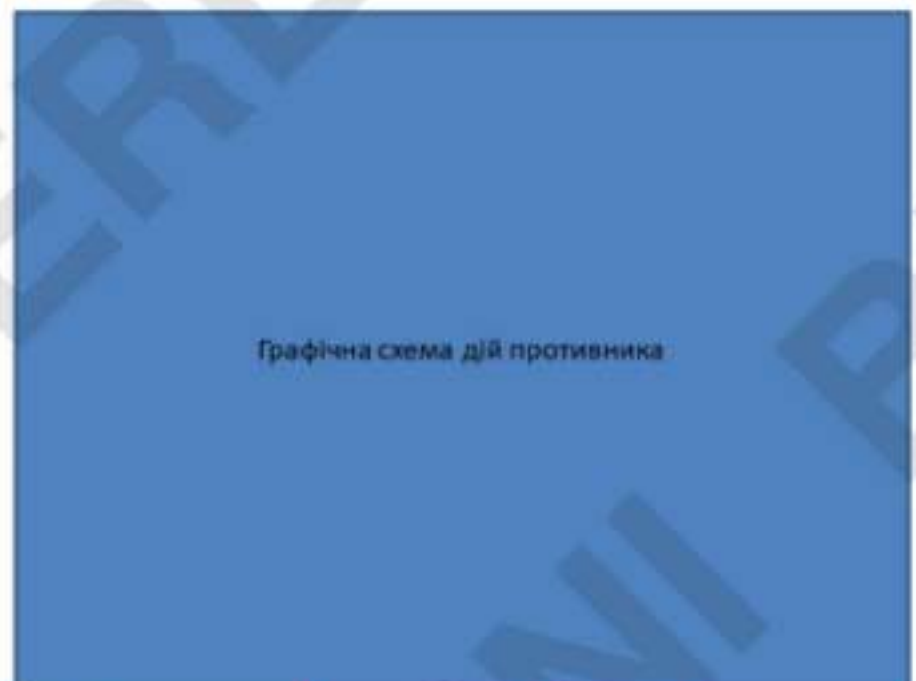
Рисунок 4 – варіант представлення аналізу погодних умов.

	Р політичні	М військові	Е економічні	S соціальні	I інформаційні	I інфраструктурні
А території	межі районів, областей, впливу політичних партій	військові застави, місця постійних засідок, мінувань	базари, ринки, ферми, майстерні	місця відпочинку, курорти, парки, пляжі	райони впливу мідіа	комунікаційні служби
S структури	центри, осередки партій, будівлі уряду	поліцейські дільниці, військові склади, будівлі повстанців	базари, ринки, ферми, майстерні, банки, магазини	ресторани, церкви, школи	редації, ТВ-радіо станції	електростанції, мости
C можливості	вплив неурядових та повстанських осіб	озброєння, озброєння, наявність патрулів, резервів	доступ до фінансів, кредитів, грошової допомоги	сім'я, родина, прагнення традиційні впливи	Internet/TV/ Radio	спроможності до ремонту, відновлення мостів, доріг
O організації	політичні партії, неурядові організації	присутні підтримуючі та ворожі організації	банки, кооперативи, фонди	сім'я, сім'я, спортивні ігрові клуби, тощо	медіа агентства	міністерства, компанії, фірми
P особистості	урядові, політичні лідери, судді, релігійні лідери, тощо	лідери підтримуючих та ворожих сил	банкіри, голови фондів	релігійні голови, директори заводів, шкіл	власники станцій, редактори новин	головні будівельних фірм та обслуговуючих організацій
E події	вибори, збори, релігійні свята, мітинги	події з військовими наслідками	фінансові кризи, збір урожаю, періоди засухи	базарні дні, вихідні, святкові дні, канікули, весілля	будь-що, здатне впливати на громадську думку	цикл роботи

Рисунок 5 – матриця цивільних факторів впливу.

Хто?
Що?
Де?
Коли?
Чому?

Склад сил і засобів

Вплив на наші сили	Шляхи протидії
ВИСНОВОК	

Рисунок 6 – варіант представлення варіантів способів дій противника.

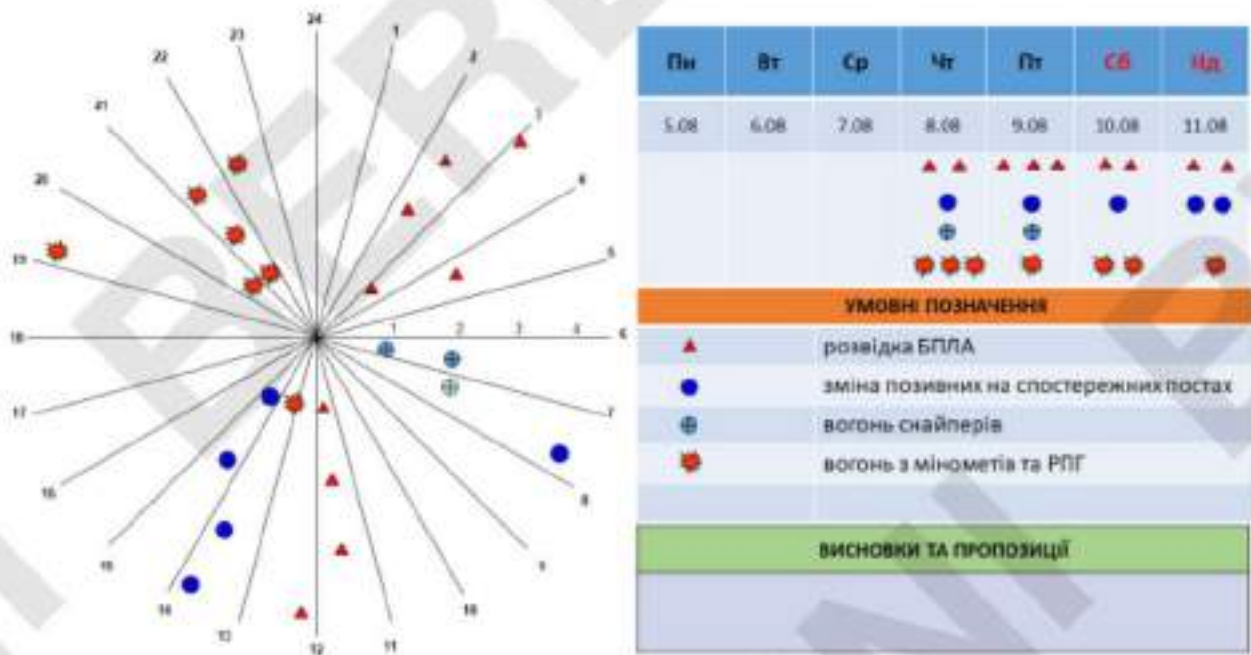

Рисунок 7 – варіант матриці аналізу дій противника за період часу.

3.3.4. Визначення отриманих, похідних та необхідних завдань.

На основі аналізу бойового розпорядження (наказу) вищого штабу штаб військової частини (підрозділу) СпО визначає необхідні завдання. До них відносяться: отримані, похідні та необхідні завдання.

а) Отримані завдання – це визначені завдання старшим начальником бойовим розпорядженням (наказом).

б) Похідні завдання – це додаткові завдання, що не визначені в бойовому розпорядженні (наказі), але повинні бути виконані для успішного досягнення кінцевої мети, вони базуються на отриманих завданнях. З одного отриманого завдання може формуватися кілька похідних. Похідні завдання формуються після детального аналізу бойового розпорядження (наказу), чіткого розуміння противника, характеру його дій та не протирічать правилам застосування ССпО.

в) Необхідні завдання – це завдання, які повинні бути виконані з метою успішного виконання бойового завдання, без яких успіх неможливий.

Необхідні завдання визначаються з списку отриманих та похідних завдань, їх оптимальна кількість 1-2 та використовуються під час формулювання перефразованого завдання (5W).

Типи завдань

ОТРИМАНІ:

- вказуються у п.3, а також у додатках та картах (схемах, оверлеях);
- призначаються вищим штабом;

ПОХІДНІ:

- визначаються на підставі власного аналізу бойового розпорядження (наказу) вищого штабу;
- не вказані, однак потребують виконання з метою реалізації отриманих завдань;

НЕОБХІДНІ:

- визначаються на основі отриманих та похідних завдань;
- завжди вказуються в перефразованому (5W) завданні;
- обов'язкові для виконання.

3.3.5. Аналіз наявних та необхідних сил та засобів для виконання завдання

Командир та штаб повинні оновити інформацію стосовно стану та можливостей всіх наявних підрозділів, включаючи придані та підтримуючі підрозділи (наприклад, артилерійські, БПЛА, тощо). Після цього штаб порівнює необхідні сили і засоби для виконання завдань з наявними силами і засобами військової частини (підрозділу) СпО. На основі цієї інформації штаб робить висновки чи достатньо сил і засобів для виконання бойового завдання та чого не вистачає. Перелік сил і засобів, яких не вистачає доводиться до вищого командування. Під час аналізу визначається:

- а) потреба у спеціальних засобах, оснащення, озброєнні (ділиться на умовні категорії “обов’язково необхідне” та “бажано необхідне”);
- б) наявність додаткових (необхідних) засобів (розвідки, спостереження, транспортування та вогневі) для підтримки;
- в) наявність необхідних сил і засобів старшого начальника для підтримки підрозділів СпО, обмеження для їх використання, вимоги до запиту (виклику).

3.3.6. Визначення вимог та обмежень (заборон).

Вимоги – це конкретні дії, визначені вищим штабом, які є обов’язковими до виконання (наприклад, утримання однієї групи СпП (СпО) в резерві).

Обмеження (заборони) – умови що обмежують дії військової частини (підрозділу) СпО (наприклад, заборона здійснення дій вночі, заборона ведення вогню по елементам цивільної інфраструктури).

Вимоги та обмеження (заборони)

- вищий штаб обмежує свободу дій підпорядкованих підрозділів;
- вимоги – те що ви повинні виконувати;
- обмеження (заборони) – те що вам заборонено робити.

3.3.7. Визначення критичних фактів та припущень.

Плани та накази ґрунтуються на фактах і припущеннях. Штаб військової частини (підрозділу) СпО здійснює збір фактів та розробляє на їх основі припущення.

Факти – це підтверджена (мінімум з 2-х джерел) інформація щодо противника, місцевості, погодних умов, своїх сил, наявного часу та інших суб’єктів в районі виконання завдання та є незмінною в період виконання завдання.

Припущення – це інформація, що є важливою для виконання бойового

Критичні факти та припущення

- критично важлива інформації для подальшого планування;
- факти – це відома інформація;
- припущення – умови, що потребують підтвердження або спростування.

завдання, але потребує підтвердження або спростування. Під час виявлення недостаючої інформації робляться припущення, спираючись на знання явищ, закономірностей чи процесів, з подальшим вжиттям заходів щодо добування (отримання) розвідувальної інформації для забезпечення повного розуміння командиром характеристик району виконання завдання. Припущення повинні

бути логічними, реалістичними та важливими для планування та виконання визначеного завдання. Штаб враховує припущення вищого штабу та використовує їх для створення власних припущень. Штаб має постійно переглядати факти та припущення на предмет їх необхідності та важливості. Процес підтвердження припущень є основою формулювання Командирських критичних інформаційних вимог (CCIR) з метою прийняття рішення.

3.3.8. Проведення оцінки ризиків.

Метою цього кроку є визначення потенційних ризиків перед початком виконання завдання. Під час оцінки ризиків виділяють дві основних категорії: для виконання завдання, для підрозділу.

Ризик – це умови або ситуації, що можуть призвести до зриву виконання бойового завдання (наприклад, поранення, загибель особового складу, пошкодження або втрата обладнання, озброєння та інше).

Для оцінки ризиків необхідно:

- а) визначити спосіб оцінки ризиків;
- б) розробити критерії оцінки ризиків, якщо вони не були визначені старшим начальником;
- в) визначити заходи для уникнення або нейтралізації ризиків;
- г) вжити заходи щодо контролю та уникнення (нейтралізації) ризиків.

3.3.9. Вироблення Командирських критичних інформаційних вимог (CCIR).

Під час даного кроку штаб визначає інформацію, якої буде не вистачати командирі під час планування та для прийняття вчасного, правильного рішення в ході виконання завдання. Взаємозв'язок запитів на інформацію наведено на рисунку 15.

Інформація ділиться на дві категорії – пріоритетні запити на інформацію (PIR) та інформаційні запити про свої війська (сили) (FFIR) та доводиться командирі у вигляді рекомендацій, на їх основі командир розробляє свої Командирські критичні інформаційні вимоги (CCIR).

Пріоритетні запити на інформацію (PIR) – це інформація у вигляді розвідувальних запитів, яка необхідна командирі та штабу для кращого розуміння противника та оперативного середовища (наприклад, інформація про противника, місцевість, погодні умови та цивільні фактори). Їх розробляє розвідувальний

Оцінка ризиків

- визначення ризиків;
- оцінка ризиків;
- заходи по зменшенню виявлених ризиків;
- визначення рівня допустимого ризику.

Командирські критичні інформаційні вимоги (CCIR)

- пріоритетні запити на інформацію (PIR);
- інформаційні запити про свої війська (сили) (FFIR);
- критична інформація про свої війська (сили) (EEFI).

підрозділ S2, враховуючи та узагальнюючи пропозиції інших структурних підрозділів штабу.

Інформаційні запити про свої війська (*FFIR*) – це інформація у вигляді запитів до підлеглих, взаємодіючих, підтримуючих органів військового управління (пунктів управління) стосовно стану, положення своїх військ (сил), ходу виконання ними завдань, яка необхідна командирю для вчасного прийняття рішення. Результати запитів негайно доповідаються командирю для своєчасного прийняття рішення.

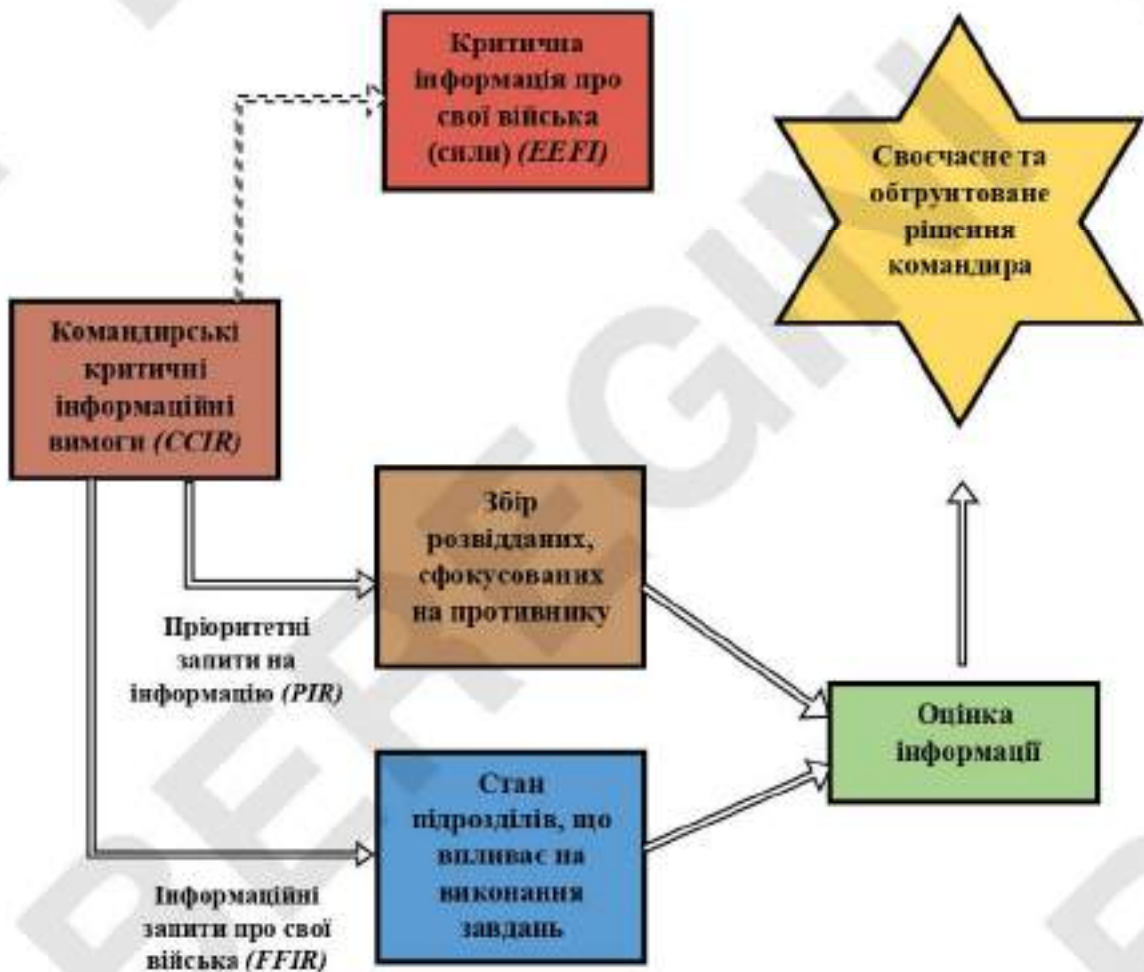

Рисунок 8 – взаємозв'язок між запитами на інформацію.

Крім того під час даного кроку штаб отримує та визначає Критичну інформацію про свої війська (сили) (*EEFI*), яка не включена до списку Командирських критичних інформаційних запитів, але є важливим фактором обмеження витoku інформації стосовно дій військової частини (підрозділів) СпО (наприклад, списки особового складу, їх особисті дані, терміни, райони виконання завдань, позивні, канали та частоти зв'язку тощо). Вона захищена від витoku на протязі всього виконання завдання. Виток критичної інформації про

свої війська (сили) може привести до зриву виконання бойового завдання чи втрат особового складу.

3.3.10. Розроблення та інтегрування плану збору розвідувальної інформації.

Під час даного кроку розвідувальний підрозділ *S2* розробляє план збору розвідувальної інформації (*ICP*) та в подальшому здійснює взаємоузгодження його з планом бойового застосування (спеціальних дій), що дозволяє командирі та штабу мати розвідувальних дані з усіх наявних внутрішніх і зовнішніх джерел.

Крім того розвідувальний підрозділ *S2* розробляє запити на розвідувальну інформацію (*RFI*) необхідні для проведення подальшого детального планування. Розвідувальний підрозділ *S2* визначає способи та шляхи збору інформації. В результаті чого розробляється матриця синхронізації засобів розвідки (*ISR*) по завданням, районам, термінам виконання (від груп СпП (СпО), снайперських пар, БпЛА, засобів РЕР та інших джерел).

Матриця синхронізації засобів розвідки (*ISR*) дозволяє:

- а) визначити потреби та відсутність розвідувальної інформації;
- б) оцінити спроможність наявних сил та засобів здійснювати збір розвідувальної інформації;
- в) визначити запити на розвідувальну інформацію (*RFI*), які повинні бути задоволені засобами старшого начальника;
- г) зробити запити на виділення сил і засобів старшого начальника.

Розроблення плану збору розвідувальної інформації

- відпрацювання плану збору розвідувальної інформації (*ICP*)
- відпрацювання запитів на розвідувальну інформацію (*RFI*)
- віддання розпоряджень на збір даних доступним розвідувальним силам і засобам

3.3.11. Формулювання завдання (*5W*).

Сформульоване завдання (*5W*) – це коротке, чітке визначення необхідного завдання та мети дій військової частини (підрозділу) СпО.

Сформульоване завдання (*5W*) (ХТО, ЩО, ДЕ, КОЛИ, НАВІЩО) є найбільш розповсюдженим в сучасному світі під час планування застосування. Пункти ХТО та ЩО є найбільш складними для формулювання. Складові:

- а) ХТО – визначається підрозділ, який буде залучатися до виконання завдання.
- б) ЩО – це необхідне завдання, яке повинен виконати підрозділ (загальні завдання ССпО (розвідувальні, спеціальні або специфічні) або тактичні

Формулювання завдання (*5W*)

- ХТО (*WHO*)
- ЩО (*WHAT*)
- ДЕ (*WHERE*)
- КОЛИ (*WHEN*)
- ЧОМУ (*WHY*)

завдання (наприклад, провести пошук, засідку, захопити (знищити) важливу ціль тощо).

в) ДЕ – визначається конкретний район виконання завдання. Визначається на основі району виконання завдання або конкретного місця (наприклад, назва міста, населеного пункту, конкретні координати).

г) КОЛИ – конкретний час або термін виконання завдання, буває невідомим або до кінця невизначеним.

д) НАВІЩО – причина виконання завдання, яка розкриває мету завдання, що є критично важливим фактором успіху та запорукою ефективного управління та взаємодії підрозділів.

Пропозиції сформульованого завдання подаються командирі на затвердження під час заслуховування за результатами аналізу бойового завдання.

3.3.12. Заслуховування результатів аналізу завдання.

Начальник штабу (начальник оперативного підрозділу (*S3*)) інформує командира про результати аналізу штабом обстановки і допомагає командирі зрозуміти, візуалізувати завдання. В ході заслуховування результатів аналізу завдання, командир та штаб обговорюють різні факти і припущення щодо обстановки. Офіцери структурних підрозділів штабу коротко доповідають поточні оцінки за своїми напрямками діяльності, що дає командирі і штабу більш глибоке розуміння обстановки. Командир віддає вказівки штабу для подальшого планування на основі розуміння обстановки, яке отримано в ході заслуховування результатів аналізу завдання.

Заслуховування результатів аналізу завдання проводиться в формі брифінгу з орієнтовним змістом:

- а)** аналіз бойового розпорядження (наказу) вищого штабу;
- б)** попередня розвідувальна оцінка оперативної обстановки (району виконання завдання) (*IPOE/IPB*);
- в)** отримані, похідні, необхідні завдання;
- г)** наявні та необхідні сили та засоби для виконання завдання;
- д)** вимоги, обмеження та заборони;
- е)** критичні факти та припущення;
- ж)** первинна оцінка ризиків;
- з)** командирські критичні інформаційні вимоги (*CCIR*);
- и)** рекомендоване сформульоване завдання (*SW*);
- к)** рекомендований розрахунок часу на підготовку та виконання завдання.

3.3.13. Розробка та доведення задуму командира.

Задум командира це чітке та точне пояснення мети виконання завдань та бажаного кінцевого результату. Задум командира фокусує штаб у бажаному напрямку та допомагає командирам підлеглих підрозділів діяти правильно під

час виконання завдання для досягнення бажаного результату без додаткових наказів, навіть якщо виконання завдань проходить не за планом.

Задум командира повинен описувати:

- а) мету виконання завдання;
- б) початкові ключові завдання, які повинні бути виконані для успішного виконання завдання в цілому;
- в) бажаний кінцевий результат.

3.3.14. Віддання командирських вказівок з планування.

Після затвердження сформульованого завдання (*5W*) та задуму, командир надає штабу додаткові вказівки, для фокусування його зусиль в правильному напрямку. За рахунок цього командир надає "візуалізацію" свого бачення виконання подальших кроків планування та пояснює які саме дії повинні бути виконані для досягнення успіху.

Вказівки командира по плануванню
<ul style="list-style-type: none"> • визначає кількість варіантів способів дій; • визначає конкретні дії противника та своїх сил, які повинні бути проігноровані; • визначає критерії оцінки варіантів способів дій.

Командир визначає кількість варіантів способів дій, які хотів би розглянути. У вказівках командир також вказує критерії оцінки варіантів способів дій. Вказівки командира з плануванню можуть бути уточнені при різких змінах обстановки.

3.3.15. Віддання попереднього розпорядження (наказу) №2 (*WARNO*).

Після доведення командиром вказівок з планування штаб за необхідністю готує та доводить до підпорядкованих підрозділів попередній розпорядження (наказ) №2 (*WARNO*), щоб вони могли почати планування та підготовку до виконання завдання.

Попередній розпорядження (наказ) №2 (*WARNO*) включає:

- а) затвержене сформульоване завдання;
- б) задум командира;
- в) зміни у розподілі сил і засобів для виконання завдання (за потреби);
- г) придані та підпорядковані підрозділи для виконання завдання (за наявності);
- д) район виконання завдання /район інтересу;
- е) командирські критичні інформаційні вимоги;
- ж) вказівки щодо можливих ризиків;
- з) вказівки щодо безпеки застосування;
- и) напрямки зосередження основних зусиль.

3.4. Фаза 3. Розроблення варіантів способів дій

3.4.1. Після отримання вказівок командира з планування, штаб розробляє декілька варіантів способів дій, які в подальшому будуть проаналізовані та порівняні між собою з метою надання пропозиції командирі. Дана фаза процесу планування надає можливість штабу колективно створити креативні варіанти та ідеї для успішного виконання завдання. Командир не повинен брати участь в генеруванні ідей, а тільки надавати дорадчу допомогу.

Результатом даного процесу повинні стати варіанти способів дій, які противник не буде очікувати. Кожен розроблений варіант способів дій має передбачати бойовий порядок своїх військ у спосіб, що сприятиме досягненню успіху та забезпечить гнучкість на випадок непередбачуваних обставин. Ключові вихідні дані для процесу розробки варіантів способів дій та типові результати аналізу варіанту способу дій приводяться у рисунку 16.

Ключові вхідні дані з фази 2	Ключові вихідні дані з фази 3
затвержене сформульоване завдання (5W); задум командира; отримані та похідні завдання; припущення; оновлене розвідувальне оцінювання оперативної обстановки (району виконання завдання); наявних та необхідних сил та засобів; критерії оцінювання варіантів способів дій.	обрані командиром варіанти способів дій; схема (план) варіанту способу дій; вказівки для розіграшу варіантів способів дій; оновлені критерії оцінювання; оновлення попередніх оцінок противника; оновлене розвідувальне оцінювання оперативної обстановки (району виконання завдання); оновлені припущення.

Рисунок 9 – вхідні та вихідні дані для процесу розробки варіантів способів дій.

Розробка варіантів способів дій включає наступні кроки:

- а)** аналіз відносної боєздатності;
- б)** розроблення варіантів дій виконання завдання;
- в)** розрахунок співвідношення сил і засобів;
- г)** розроблення загальної концепції виконання завдання;
- д)** оформлення варіантів способів дій та графічного супроводу;
- е)** заслуховування по розробленим варіантів способів дій.

3.4.2. Аналіз відносної боєздатності.

Штаб військової частини (підрозділу) СпО використовує оцінку наявних сил та засобів на основі організаційно-штатних структур підрозділів, укомплектованості особовим складом, ОВТ та військово-технічним майном.

Аналіз відносної боєздатності.

- спроможності своїх військ та військ противника;
- вразливі сторони власних військ та військ противника;
- Чи є потреба у додаткових ресурсах?
- Спосіб доставки існуючих ресурсів?

Представники підрозділу логістики *S4* оновлюють інформацію про можливості ОВТ (запас ходу, розхід палива, тощо) з метою визначення наявності засобів та запитів на додаткових засоби.

Розвідувальний підрозділ *S2* буде проводити аналогічну роботу аналізуючи можливості противника. Особовий склад відділень *S3* та *S2* повинні надати висновки з оцінки противника та своїх військ (їх центри тяжіння та критичні уразливості) (*COG/CV* аналіз).

3.4.3. Розроблення варіантів дій виконання завдання.

Опираючись на попередній аналіз відносної боєздатності, штаб розробляє декілька варіантів, які пізніше стануть основою варіантів способів дій. Цей процес здійснюється за відсутності жодних обмежень, а його основна мета полягає у розробці декількох вірогідних варіантів дій.

Розробка варіантів виконання завдання

- мозковий штурм для створення ідей;
- визначення необхідних ресурсів;
- визначення вирішальних моментів.

Через обмеженість наявного часу та ресурсів, командир, як правило, обмежує кількість варіантів під час віддання командирських вказівок з планування. Варіанти повинні бути сфокусовані на варіантах способів дій противника визначених під час розвідувального оцінювання оперативної обстановки (району виконання завдання), а саме на найбільш імовірному та на найбільш небезпечному.

Представники штабу використовуючи досвід та креативність, використовуючи “мозковий” штурм пропонують варіанти виконання завдання та визначають вирішальні моменти його виконання.

“Мозковий штурм” – це найбільш розповсюджений метод розробки варіантів способів дій, він дозволяє представникам структурних підрозділів штабу розробити широкий спектр варіантів виконання завдання та використати самі креативні ідеї. Цей процес займає багато часу і може бути недієвим засобом під час планування в умовах дефіциту часу. Штаб повинен бути здатним швидко визначити непридатний варіант способів дій та модифікувати інші варіанти способів дій для успішного виконання завдання.

Вирішальний момент (*Decisive point*) означає конкретний момент виконання завдання після проходження якого підрозділ здобуває відносно

перевагу над противником, при цьому підрозділ отримує максимальні шанси на успішне виконання завдання.

В ході розроблення варіанту дій представники штабу повинні визначити необхідні ресурси для виконання їхнього задуму. Наприклад, при розробці способів виводу необхідно визначити яким саме способом (повітряним/наземним/водним) він буде проведений, склад підрозділу який треба залучити, вид та кількість засобів виводу необхідної для цього (наприклад, автомобільна техніка, повітряні та морські судна), необхідність та обсяги зовнішньої підтримки.

Крім того, штаб повинен розробити схему дій для виконання завдання, встановити напрямок зосередження основних та підтримуючих зусиль (відобразити схематично способи дій для виконання завдання).

Розроблені варіанти та схеми дій виконання завдання є основою варіантів способів дій, кожен з яких повинен відповідати конкретним критеріям:, а саме:

а) Доцільність. Чи дозволяє запропонований варіант способів дій виконати визначене бойове завдання? Для того щоб даний варіант способів дій було розглянуто він повинен відповідати задуму командира, виконувати отримані/похідні/необхідні завдання та досягати визначеної командиром кінцевої мети виконання завдання.

б) Прийнятність: Чи потенційні втрати згідно варіанту способів дій виправдовують результат виконання завдання? Чи виправдані ризики потенційного невиконання завдання?

в) Здійсненність: Чи дозволяє запропонований варіант способів дій виконати бойове завдання в межах встановленого часу та за рахунок наявних ресурсів?

г) Відмінність: Чи відрізняється запропонований варіант способів дій від інших варіантів? Відмінність може виражатися у схемі маневру, зосередження головних та підтримуючих зусиль, розподілі на фази виконання завдання, складу сил і засобів, тощо.

д) Завершеність: Чи повною мірою враховує запропонований варіант способів дій сформульованого завдання (5W) та задум командира? Чи варіант способів дій продуманий до кінця від першої до останньої фази?

е) Відповідність керівним документам. Чи відповідає запропонований варіант способів дій керівним документам застосування ССПО ЗС України? Чи в ньому є відхилення, чи затверджені вони командиром військової частини (підрозділу) СПО та обґрунтованими?

Якщо варіант способів дій не відповідає цим критеріям то він не буде затверджений командиром.

3.4.4. Розрахунок співвідношення сил і засобів. В даному кроці основним завданням є розрахунок сил і засобів варіантів способів дій.

Після визначення основних та підтримуючих зусиль представники S3 повинні визначити відносну бойову міць, для кожного підрозділу (елементу) на

кожній фазі виконання завдання, а також визначити способи її збільшення (наприклад, за рахунок введення противника в оману, відволікаючих дій, залучення сил опору, тощо)

Початковий розподіл сил та засобів своїх військ слід починати з основних зусиль поступово переходячи до підтримуючих та забезпечуючих зусиль згідно порядку важливості.

Попередній розрахунок сил та засобів дозволяє розрахувати загальну необхідну кількість підрозділів та особового складу, а також визначити яких сил і засобів забезпечення не вистачає для виконання завдання.

3.4.5. Розроблення загальної концепції виконання завдання. В даному кроці основним завданням є визначення завдання та мети розмежувальних ліній та рубежів на напрямках зосередження зусиль, для кожного підрозділу в кожному варіанті способів дій.

Кожен варіант способів дій потрібно описати, вказуючи, які дії підрозділи будуть виконувати з метою досягнення задуму командира та виконання завдання. Повинні бути визначені конкретні спроможності конкретним підрозділам, а також контрольні міри, необхідні для синхронізації з загальновійськовими підрозділами та представниками інших підрозділів ССпО.

Базуючись на ступені деталізації необхідному командирю, а також наявному часі загальна концепція виконання завдання повинна містити в собі наступні складові:

- а)** мета бойового застосування та затверджене сформульоване завдання (*5W*);
- б)** оцінка ризиків та яким чином реалізовані заходи по управлінню ними;
- в)** основні об'єкти (цілі) завдання;
- г)** етапи виконання завдання (початок, кінець етапу, критичні моменти, вирішальні умови);
- д)** організація сил і засобів для виконання завдання;
- е)** підтримуючі дії;
- ж)** система управління;
- з)** порядок розвідувального забезпечення;
- и)** порядок вогневої підтримки (за необхідністю);
- к)** порядок підтримки сил;
- л)** порядок логістичного забезпечення;
- м)** порядок медичного забезпечення.

3.4.6. Оформлення варіантів способів дій та графічного супроводу. Після визначення загальної концепції виконання завдання, штаб готує схему варіанту способів дій та іншу супроводжуючу інформацію з метою чіткого відображення свого плану по виконанню поставленого завдання. Варіант способів дій із графічними матеріалами являє собою коротку відповідь на те, як

завдання буде виконано та проконтрольовано (відповідь на питання *хто, що, чому, де, коли і як*).

Графічна частина, що додається до варіанту способів дій, являє собою графічне відображення основних та допоміжних дій та разом з іншими матеріалами допомагає командирі візуалізувати пропозиції, зрозуміти відносні переваги кожного варіанту способів дій та зробити початкові висновки для об'єктивного прийняття рішення в майбутньому.

Графічна частина варіантів способів дій допомагає узгодити дії елементів бойового порядку та відображає положення своїх військ відносно сусідів, противника та елементів місцевості.

На графічну частину варіантів способів дій наноситься:

- а)** державний кордон (лінія зіткнення військ сторін), розмежувальні лінії підрозділів та рубежі;
- б)** бойові та похідні порядки своїх підрозділів (без зазначення бойових порядків підлеглих підрозділів) та маршрути руху (висування) та їх завдання;
- в)** напрямки зосередження основних зусиль;
- г)** основні напрямки наступу загальновійськових підрозділів та напрямки польоту авіації;
- д)** порядок збору (добування) розвідувальної інформації;
- е)** елементи безпеки застосування;
- ж)** райони зосередження, бойові позиції, опорні пункти, райони бойового зіткнення та об'єкти (цілі) противника;
- з)** інфраструктура, ключові елементи місцевості та перешкоди;
- и)** ключові елементи вогневої та авіаційної підтримки та їх завдання;
- к)** елементи системи управління
- л)** логістичне, медичне забезпечення, підтримка сил;
- м)** елементи цивільних факторів, що впливають на виконання завдання.

3.4.7. Заслуховування по розробленим варіантам способів дій.

Заслуховування підготовлених варіантів способів дій проводиться за участі командира військової частини (підрозділу) СпО та його штабу. Подібний захід здійснюється у вигляді неофіційного доповіді, що сприяє процесу загального обговорення для підвищення ефективності та своєчасності заходів планування військової частини (підрозділу) СпО. Під час доповіді командир підтверджує відповідність запропонованого варіанту способів дій вимогам власних вказівок на планування, інформує штаб про нові розпорядження старшого начальника, а також вказує на варіанти способів дій, що потребують додаткового аналізу та опрацювання з боку штабу. Запропоновані теми для перегляду варіанту способів дій:

- а)** оновлення розвідувального забезпечення оперативної обстановки;
- б)** огляд найбільш вірогідного та найбільш небезпечного варіантів способів дій противника;
- в)** варіанти способів дій із графічним супроводженням;

г) обґрунтування по кожному варіанту способів дій за критеріями визначеними командиром.

3.5. Фаза 4. Розіграш варіантів способів дій (військова гра)

3.5.1. Розіграш варіантів способів дій забезпечує командира та його штаб можливістю об'єктивно оцінити ефективність кожного варіанту способів дій, а також гнучкість кожного плану під час виникнення непередбачуваних подій під час виконання бойового завдання. Розіграш варіантів способів дій також допомагає виявити недоліки в них, які не були помічені раніше (можливі проблеми взаємодії, суперечності під час різних фаз виконання завдання та вірогідні наслідки дій військової частини (підрозділу) СпО (військові, цивільні, інформаційні, соціальні та економічні). Головна мета розіграшу варіантів способів дій – це виявити пропущені та недопрацьовані складові, та дати можливість виправити виявлені недоліки.

Військова гра імітує виконання завдання на кожній фазі його виконання на карті (схемі, макеті місцевості), реалізацію обраного варіанту способів дій у протистоянні з варіантом способів дій противника. Результати військової гри дозволяють виявити сильні та слабкі сторони кожного варіанту способів дій, а також виявляти обставини, що не були враховані на етапі розробки варіанту способів дій.

В ході військової гри представник своїх військ (*S3*) працює проти представника противника (*S2*), який вносить стресові ситуації, діє непередбачувано, в наслідок чого виявляються сильні та слабкі сторони запропонованого варіанту способів дій, які необхідно виправити.

По завершенні військової гри командир може обрати окремий варіант способів дій, поєднати найкращі переваги кількох варіантів способів дій або у випадку непередбачених обставин або з встановленням нових вимог відправити їх на доопрацювання до штабу.

Правила проведення розіграшу варіантів способів дій:

- а) залишатися об'єктивним та не дозволяти окремим особам впливати на хід військової гри за принципом “так хоче командир”;
- б) обліковувати результати до матриці синхронізації (взаємодії);
- в) постійно оцінювати виконання критеріїв бойового застосування – доцільність, прийнятність, здійсненність, відмінність та завершеність кожного варіанту способів дій, відкидати варіанти способів дій, що не задовольняють цим вимогам;
- г) уникати передчасних висновків, суперечок, недоцільних коментарів та осудження один одного;
- д) не порівнювати варіанти способів дій між собою (порівняння проводити у наступній фазі).

Розіграш варіантів способів дій (військова гра) включає кроки:

- а) збір інструментів та матеріалів;
- б) створення переліку своїх сил і засобів;
- в) визначення переліку припущень;
- г) визначення переліку критичних подій та вирішальних моментів виконання завдання;
- д) вибір методу проведення розіграшу варіантів способів дій;
- е) вибір способу відображення результатів проведення військової гри та оцінка її результатів;
- ж) перевірка варіантів способів дій в ході військової гри та аналіз результатів;
- з) доповідь за результатами військової гри (за вимогою).

3.5.2. Збір інструментів та матеріалів.

До початку аналізу, штаб готує зони (приміщення) для проведення військової гри, яка вмістить всіх необхідних учасників, збирає необхідне матеріальне забезпечення та визначає особовий склад, який забезпечить належне представлення району виконання завдання. Штаб використовує карти (схеми), макети місцевості, імітаційне програмне забезпечення та інші інструменти, що дозволяють точно відобразити особливості рельєфу, інфраструктури та соціального середовища. Крім того, штаб використовує засоби відображення результатів аналізу, шаблони заходів, реєстр обліку результатів військової гри, варіанти способів дій своїх військ та військ противника, а також засоби позначення своїх підрозділів, підрозділів противника та інших суб'єктів, концепцію кожного розробленого варіанту способів дій; організаційно-штатні структури своїх підрозділів та підрозділів противника; попередньо розроблені карти (оверлеї, схеми) з обстановкою в районі виконання завдання; список припущень та фактів; найбільш ймовірний та найбільш небезпечний варіанти способів дій противника.

Крім того призначаються військовослужбовці, що будуть нотувати хід ведення військової гри (представник *SI*) та представляти цивільний фактор (представник ПІСО, цивільно-військового співробітництва).

3.5.3. Створення переліку своїх сил і засобів.

До переліку своїх сил і засобів відносять війська, що виділяються для участі у виконанні завдання або на її підтримку (з огляду на обраний варіант способів дій) під командуванням командира військової частини (підрозділу) СпО. Командир військової частини (підрозділу) СпО та офіцери оперативного підрозділу штабу мають врахувати всі наявні спроможності (військові та цивільні / штатні та зовнішні), що сприятимуть успішному виконанню завдання. До переліку можливих ресурсів відносять дії інших складових сил оборони, воєнізованих організацій, урядових відомств та неурядових організацій, засобів масової інформації, які повинні бути враховані під час військової гри

3.5.4. Визначення переліку припущень.

Під час створення переліку припущень перевіряють доцільність попередніх припущень та в разі необхідності змінюють.

3.5.5. Визначення переліку критичних подій та вирішальних моментів.

Критичні події – це дії, що мають прямий вплив на успіх виконання визначеного завдання. До них відносяться:

- а) події, що активують важливі заходи або рішення з боку противника;
- б) складні та комплексні заходи з боку своїх військ;
- в) події, що були визначними основною завданнями під час Фази 2 “Аналіз завдання”.

Аналіз критичних подій має враховувати дії цивільного населення, засобів масової інформації або інших невійськових суб'єктів в межах району виконання завдання, що відбуваються у відповідь на заходи своїх військ. Штаб повинен підготувати та розмістити для загального доступу, перелік критичних подій від початку підготовки до кінця виконання завдання.

Вирішальний момент – це час, подія або місце, де командирі необхідно буде приймати важливе рішення стосовно подальшого порядку виконання завдання підпорядкованими підрозділами. Вирішальні моменти часто пов'язуються з командирськими критичними інформаційними запитами, які визначають інформацію необхідну командирі для прийняття рішення.

Штаб має утримувати список критичних подій та вирішальних моментів відкритим для внесення змін або коректив. В умовах обмеженого часу, що виділяється на процес планування його слід скоротити до найбільш важливих.

3.5.6. Вибір методу проведення розіграшу варіантів способів дій.

Виділяють три основних методи проведення військової гри: “квадрат”, “смути”, “рух в глибину”. Кожен метод дозволяє проаналізувати район виконання завдання / району інтересу, а також всі дії противника та інших суб'єктів, що можуть вплинути на результати виконання завдання. Єдина різниця між цими методами – це витрачений час на проведення військової гри.

Метод “Квадрат” (Рисунок 10). Це найпростіший метод, що використовується за відсутності достатнього часу та достовірних даних про противника. Штаб зосереджує свою увагу на певному районі бойового простору, зокрема на окремих критичних подіях або вирішальних моментах. Основним недоліком проведення військової гри “квадрат” є ризик неврахування важливих заходів, що мають відношення до заходів формування або підтримки військ та створюють негативний вплив на виконання завдання.

Рисунок 10 – метод розіграшу варіантів способів дій “Квадрат”.

Метод “Смуга” (Рисунок 11). Це найбільш тривалий, однак найбільш ефективний метод проведення військової гри, оскільки штаб отримує можливість проведення аналізу великої кількості подій в межах району виконання завдання. В даному випадку, район виконання завдання розподіляється на смуги. При цьому всі заходи та суб’єкти, що припадають на певну смугу підлягають одночасному аналізу. Смуги можуть формуватись за вертикальним або горизонтальним принципами і дозволяють забезпечити максимально ретельний аналіз.

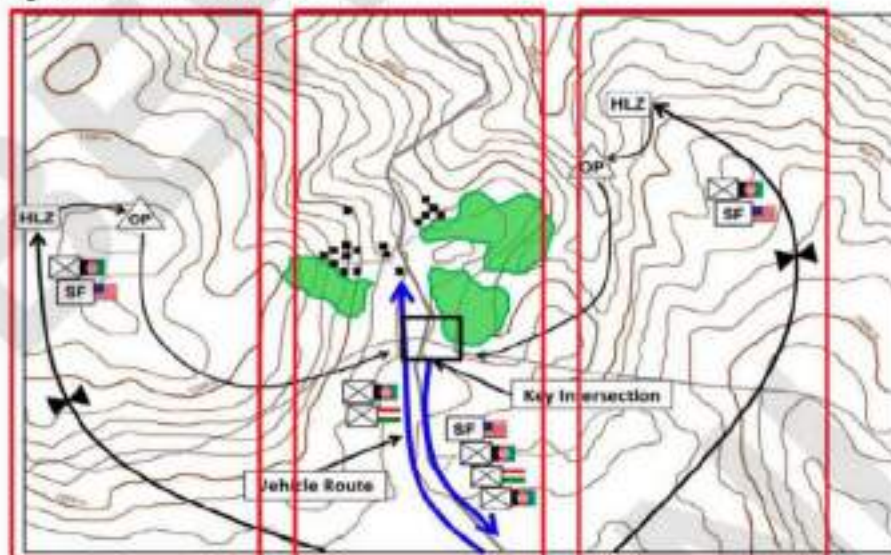

Рисунок 11 – метод розіграшу варіантів способів дій “Смуги”.

Метод “Рух в глибину” (Рисунок 12). Даний метод фокусується на напрямку дій одного з елементів бойового порядку від початку та до кінця виконання завдання під час зосередження на основних зусиллях або підтримуючих

зусиллях. В даному методі організатори військової гри приймають рішення стосовно того, які саме напрями зосередження зусиль вони хочуть відпрацювати (наприклад, тільки основне зусилля, тільки підтримуючі зусилля, головне зусилля та обрані підтримуючі). Даний метод дозволяє відіграти та практично оцінити маневр одного з підрозділів безпосередньо від початку висування та на протязі всього часу виконання завдання. Даний метод дозволяє проаналізувати та оцінити всі вирішальні моменти та фази виконання завдання попередньо розроблені у варіанті способів дій.

Рисунок 12– метод розіграшу варіантів способів дій “Рух в глибину”.

3.5.7 Вибір способу відображення результатів проведення військової гри та оцінка її результатів.

Результати проведення військової гри записуються до матриці синхронізації (взаємодії) своїх сил і засобів (*Synchronization Matrix*) (Рисунок 13). На основі цих даних вносяться подальші зміни до запропонованого варіанту способів дій (склад сил і засобів для виконання завдання, фази виконання завдання, логістичне та медичне забезпечення, підтримка сил і т.і.). Матриця синхронізації (взаємодії) своїх сил і засобів є документом, який штаб використовує в Фазі 5 “Порівняння варіантів способів дій” для наглядного порівняння сильних та слабких сторін розроблених варіантів.

Матриця синхронізації (взаємодії) своїх сил і засобів складається у вигляді таблиці де по вертикалі прописуються дії всіх представників на військовій грі: противника, цивільного населення, кожного підрозділу своїх військ, сил та засобів розвідки, сил і засобів логістичного та медичного забезпечення, підтримки сил, штабного елемента. По горизонталі прописується кожної фаза завдання з вказування часу її початку.

Підрозділ/Час		“Ч” – 48 години	“Ч”-годин	“Ч” + 24 години
Дії противника		Тримання оборони та спостереження за місцевістю	Оборона у поселенні	Відступ від поселення
Дії цивільного населення		Типовий спосіб життя	Перебувають в укриттях	Створюють опір діям своїх військ, передають інформацію противнику
Точка прийняття рішення		Прокладання міських полів	Скритність дій	Вчасний підхід і мр на рубіж переходу в атаку
Підрозділ Гр СпО	Група СпП №1	Виведення, встановлення СП	Корегування вогню артилерії, подальшого резерву противника	Висування до об'єкту В, організація спостереження
	Група СпП №2	Виведення, встановлення СП	Наліт, закріплення на об'єкті А	Утримання об'єкту А до прибуття і мр 2 мб
	і мр 2 мб	Завершення підготовки та планування	Висування на вихідний рубіж	Атака об'єктів А, С
Резерв		В готовності до дій	В готовності до дій	В готовності до дій
Сили і засоби розвідки		Збір інформації (РОУ №1,2,3)	Збір інформації (РОУ №5,6,7,9)	Збір інформації (РОУ №1,5,8,9)
Сили і засоби вогневого ураження старшого начальника		Розгортання на позиціях	Забезпечення вогневої підтримки, ураження цілей № 1,2,3,4	В черговому режимі, ураження позапланових цілей
Логістика	Автомобільна техніка	Перевезення груп СпП №1, 2	За вказівкою	Підготовка до виведення сил та засобів
	Медична евакуація	Організація взаємодії з мел. ротою 92 озбр. В готовності до дій	В готовності до дій	В готовності до дій
Управління та контроль (С2)		Розгортання КП, управління	Прийом доповідей, управління	Прийом доповідей, управління
Тактична група ШсО		Збір інформації	Отримання даних від груп СпП, розміщення продуктів ПсВ, компрометація дій противника	Вслідковування реакції ЗМІ противника, здійснення заходів протидії

Рисунок 13 – приклад матриці синхронізації (взаємодії).

Матриця синхронізації (взаємодії) своїх сил і засобів дозволяє штабу синхронізувати дії своїх сил і засобів в часі та просторі з варіантом способів дій противника. Рядки в таблиці призначені для запису дій основних сил задіяних для виконання завдання.

Дії противника – дії, які противник планує проводити у визначені часові терміни. Даний пункт може бути настільки детальним наскільки цього вимагає командир або за особистим рішенням начальника S2.

Дії цивільного населення – дії цивільних, в межах визначених часових рамок, які будуть мати прямий та непрямий вплив на виконання завдання.

Підрозділи тактичної групи СпО – вказуються дії, завдання підлеглих сил для кожної з фаз виконання завдання.

Точка прийняття рішення – прописуються визначені вирішальні моменти фази, коли командирі необхідно приймати рішення щодо подальших дій.

Решта рядків відображає дії підтримуючих зусиль.

Колонки в таблиці призначені для запису фаз виконання завдання по порядку, або важливих часових рамок (“Д”-5 – п’ять днів до початку виконання завдання; “Ч”+24 – це 24 години після початку, тощо).

3.5.8. Перевірка варіантів дій в ході військової гри та аналіз результатів.

Всі попередні фази процесу прийняття рішень військової частини (підрозділу) СпО є підготовкою до даного кроку. Командир військової частини (підрозділу) СпО та його штаб намагаються уявити хід виконання завдання по кожному варіанту способів дій з урахуванням сильних сторін та спроможностей своїх військ, сильних сторін та варіантів способів дій противника, а також впливу з боку інших суб’єктів в межах району інтересу. Це належним чином сплановані та організовані заходи, що передбачають послідовний аналіз дій, контр-дій та впливу на зовнішні суб’єкти в ході виконання завдання (по аналогії з шахістом, який намагається передбачити реакцію протилежного гравця на його ходи). Особовий склад, який безпосередньо приймав участь в розробці варіантів способів дій може залучатися до проведення військової гри та аналізу її результатів. Представники штабу аналізують кожен крок через метод “дія-реакція-протидія”. Як тільки недоліки варіанту будуть виявлені, їх необхідно детально та правильно записати з метою їх подальшого усунення.

Метод “дія-реакція-протидія” починає та сторона, яка тримає ініціативу на полі бою. Дія – це опис заходів/переміщень, які заплановані на конкретний проміжок часу. Реакція – складається з двох основних складових: відповіді зі сторони противника стосовно його характеру дій у цей проміжок часу та доповнень представника цивільного фактору в цей час. Протидія – це рішення чи висновки про внесення змін до варіанту або врахування нових факторів, які робить сторона що починала дію.

Військова гра має враховувати бажані та небажані наслідки дій кожної із сторін, оскільки вони спричиняють реагування з боку цивільного населення, урядових відомств або неурядових організацій в межах району виконання завдання. Крім того штаб має враховувати вплив місцевих, національних та світових ЗМІ на кожному з етапів виконання завдання.

Як правило, у військовій грі приймають участь наступні учасники:

група “Синіх” – особовий склад, який представляє запропонований варіант способів дій своїх військ (2-3 особи, один з них старший оперативного підрозділу S3, та його помічник S2);

група “Червоних” – особовий склад, який представляє варіант способів дій противника (як правило, спеціально відокремлені представники розвідувального

підрозділу *S2*, які не приймали участь в розробці варіантів способів дій, відбираючи в цей час найбільш ймовірний варіант способів дій противника);

група “Зелених” – представники підрозділу цивільно-військового співробітництва, *S3*, ШсО, які представляють інші складові сил оборони, воєнізовані організації, урядові відомства та неурядові організації, засоби масової інформації;

“Секретарь” – представник *S1*, який відповідає за нотування інформації;

“Рефері” – командир, начальник штабу або заступник, які контролюють проведення військової гри, слідкують за дотримання правильності та послідовності подій.

На початку військової гри представник групи “Синіх” (*S3*) надає детальну інформацію про заплановані заходи: залучені сили та засоби, сплановані дії для виконання завдання та допоміжні дії, потреби у бойовому та логістичному забезпеченні, а також очікувані наслідки по відношенню до цивільного населення, відомств в межах району виконання завдання. При цьому маркери на позначення підрозділів своїх військ пересуваються по карті (макеті місцевості) та “Секретарь” використовує матрицю синхронізації (взаємодії) для позначення заходів, що виконуються підрозділами.

Представники групи “Червоних” (*S2*) використовують варіанти способів дій противника в якості реакції противника на дії групи “Синіх”. Фішки противника рухаються по карті (макеті місцевості) з метою відображення змін в положенні підрозділів противника та “Секретарь” вносить записи до матриці синхронізації (взаємодії).

Представники групи “Синіх” відповідають на реакцію противника заходами протидії. Маркери на позначення підрозділів своїх військ переміщуються вздовж макету місцевості для позначення заходів протидії, а також з метою заповнення матриці синхронізації (взаємодії).

Якщо чисельність особового складу штабу військової частини (підрозділу) СпО дозволяє виділяти учасників військової гри на групу “Зелених” необхідно виділити окремий час щоб описати їх дії на заходи, що вживаються своїми військами та військами противника.

На цьому завершується перший хід військової гри. Командир військової частини (підрозділу) СпО визначає кількість ходів військової гри з огляду на кількість фаз виконання завдання та наявний час. Штаб продовжить використовувати метод “дія-реакція-протидія” в ході аналізу кожної пари варіантів способів дій своїх військ та військ противника.

У разі виявлення у ході військової гри додаткових критичних подій чи вирішальних моментів, точок прийняття рішення командир може змінити або внести оновлення до варіанту способу дій своїх військ. Такі зміни мають включатись до варіанту способів дій та вноситись до матриці синхронізації (взаємодії).

За результатами військової гри мають бути оновлені:

- а) варіанти способів дій з урахуванням внесених доповнень;
- б) місця та час появи точок прийняття рішення;

- в) розподіл сил і засобів для виконання завдання;
- г) порядок розвідувального, логістичного, медичного забезпечення, підтримки сил, зв'язку, управління
- д) додаткові виявлені критичні події.

3.5.9. Доповідь за результатами військової гри (за вимогою).

Якщо командир не приймав участь у військовій грі, доцільно доповісти йому її результати. Штаб військової частини (підрозділу) СпО може прийняти рішення про доведення результатів військової гри до штабів підпорядкованих підрозділів. Структура доведення результатів військової гри командиром та підпорядкованим підрозділам наступна:

- а) завдання старшого начальника, задум командира, порядок безпеки застосування;
- б) оновлені дані розвідувального забезпечення оперативної обстановки;
- в) припущення;
- г) метод проведення розіграшу варіантів способів дій;
- д) варіанти способів дій своїх військ та військ противника, що були проаналізовані в ході військової гри;
- е) критичні події;
- ж) можливі заходи та реакція противника;
- з) можливий вплив на цивільне населення, на урядові установи, неурядові організації та ЗМІ;
- и) зміни до варіанту способів дій;
- к) сильні та слабкі сторони варіантів;
- л) результати військової гри.

3.6. Фаза 5. Порівняння варіантів способів дій

3.6.1. Основна мета даної фази полягає у встановленні переваг та недоліків кожного варіанту способів дій своїх військ. Порівняння здійснюється у вигляді незалежного процесу, що передбачає проведення оцінки кожного варіанту способів дій на відповідність критеріям оцінки, що визначається командиром у вказівках на планування в кінці фази 2 "Аналіз завдання".

За результатами даного процесу, штаб готує рекомендацію командиром щодо обрання варіанту способів дій для розробки замислу бойового застосування (спеціальних дій) (*CONOPS*) та бойового наказу (*OPORD*).

Ключові вхідні дані Фази 4	Ключові вихідні дані Фази 5
<ul style="list-style-type: none"> • Оцінка результатів проведення військової гри • Критерії оцінки варіанту способу дій • Оновлена інформація про наявні сили і засоби • Оновлені припущення 	<ul style="list-style-type: none"> • Оцінка варіантів способів дій • Рекомендація варіанту способу дій • Оновлена інформація про наявні сили і засоби • Оновлені припущення

Рисунок 14 – порівняння вхідних та вихідних даних фази 5.

Порівняння варіантів способів дій включає наступні кроки:

- а) аналіз переваг та недоліків;
- б) порівняння варіантів способів дій;
- в) доповідь для прийняття рішення щодо варіанту способів дій.

3.6.2. Аналіз переваг та недоліків.

Кожний підрозділ штабу готує власне бачення переваг та недоліків по кожному варіанту способів дій. Таким чином, підрозділ персоналу *S1* готує аналіз по особовому складу, представник *S4* доповідає питаннями логістичного забезпечення, представник *S6* доповідає порядок організації зв'язку тощо. Цей аналіз ґрунтується на професійному досвіді та судженнях особового складу штабу. Офіцери та сержанти взаємодії від підрозділів (*LNO*) можуть бути дуже корисними якщо включити їх в цей процес. Штаб здійснює порівняння сильних та слабких сторін варіантів способів дій своїх військ за критеріями, що визначені командиром.

3.6.3. Порівняння варіантів способів дій.

Штаб має провести порівняння та оцінку варіантів способів дій у чіткій, логічній та неупередженій спосіб. Як правило, штаб використовує матрицю порівняння варіантів способів дій, де використовує визначені командиром критерії оцінки. Використання матриці допомагає представити порядок прийняття рішення штабу у простій та логічній формі.

На Рисунок 15 наведено приклад матриці порівняння варіантів способів дій, де:

Критерії – попередньо визначені командиром критерії оцінки варіантів способів дій (див. Фазу 2).

Ваговий коефіцієнт – це важливість кожного критерію в балах (коефіцієнтах). Цінність кожного критерію повинна визначатися попередньо командиром або начальником штабу на основі його розуміння командирського задуму та вказівок (бали прописуються по 2-х бальній системі, де 1 – це менш важливий та 2 – більше важливий).

Варіант способів дій №1, 2, 3 – стовпчик де прописуються оцінки кожного варіанту способів дій по 2-х бальній системі (1 – гірший варіант способів дій, 2 – кращий варіант способів дій згідно даного критерію).

Порядок оцінювання – оцінка кожного варіанту способів дій множитья на ваговий коефіцієнт в кожному критерію. Після оцінки кожного критерію результати додаються та отримується загальний бал конкретного варіанту способів дій.

Приклад: варіант способів дій №1

оцінка за простоту 2×1 (ваговий коефіцієнт) = 2 бали;

єдність командування $2 \times 2 = 4$ бали;

гнучкість $1 \times 2 = 2$ бали;

захист військ $2 \times 1 = 2$ бали;

ризик $1 \times 1 = 1$ бал;

автономність $2 \times 2 = 4$ бали;

ЗАГАЛОМ = $2+4+2+2+1+4=15$ балів.

Варіант дії	Ваговий коефіцієнт:	Варіант дій 1 Кодова назва	Варіант дій 2 Кодова назва
Критерії			
Простота	1	2 (2)	1 (1)
Єдність командування	2	2 (4)	1 (2)
Гнучкість	2	1 (2)	2 (4)
Захист військ	1	2 (2)	1 (1)
Ризик	1	1 (1)	2 (2)
Автономність	2	2 (4)	1 (1)
Захист військ	1	2 (2)	1 (1)
Загалом		12 (17)	9 (12)
Примітка: Чим більше, тим краще			

Рисунок 15 – шаблон матриці порівняння варіантів способів дій.

3.6.4. Доповідь для прийняття рішення щодо варіанту способів дій

Штаб має встановити та обґрунтувати рекомендований варіант способів дій для командира по завершенні процесу аналізу та порівняння. В разі неможливості ухвалення подібного рішення штабу, вибір варіанту способів дій для подальшої рекомендації командирю здійснюються на розгляд заступника командира. Штаб організовує проведення доповіді командирю для прийняття рішення з метою доведення результатів проведеного аналізу та подання рекомендацій щодо оптимального варіанту способів дій.

3.7. Фаза 6. Вибір варіанту способів дій

3.7.1. Рішення командира військової частини (підрозділу) СПО.

По завершенні доповіді для прийняття рішення щодо варіанту способів дій, командир обирає варіант способів дій із більшою вірогідністю досягнення бажаних результатів. Якщо командир відхиляє всі запропоновані варіанти способів дій, робота штабу по розробці варіантів способів дій розпочинається знову з Фази 3. Якщо командир обирає комбінацію із запропонованих варіантів способів дій, особовий склад штабу може ухвалити рішення щодо проведення додаткової військової гри для перевірки оновленого варіанту способів дій.

Зазначене рішення приймається з урахуванням обсягів змін, внесених до варіанту способів дій. Рішення щодо проведення додаткової доповіді по варіанту способів дій приймається командиром.

Відхилення командиром всіх варіантів способів дій, що пропонуються в ході доповіді для прийняття рішення по варіанту способів дій призведе до істотного скорочення часу, що виділяється підпорядкованим підрозділам на проведення планування та підготовку. Саме тому виникає потреба у активному залученні командира до процесу розробки варіантів способів дій. При цьому заступник командира та офіцер оперативного підрозділу мають володіти довірою командира аби забезпечити управління процесом прийняття рішень військової частини (підрозділу) СпО.

3.7.2. Віддання остаточних вказівок з планування.

Після визначення найбільш оптимального варіанту способів дій командир видає остаточні вказівки з планування для штабу та підпорядкованих підрозділів, які включають:

- а) оновлення початкового командирського задуму;
- б) зміни до командирських критичних інформаційних вимог;
- в) зміни та основні пріоритети спроможностей та ресурсів (авіаційна та вогнева підтримка, розвідувальне, логістичне, медичне забезпечення та підтримка сил);
- г) додаткові вказівки для планування підпорядкованим підрозділам.

В разі висесення змін командиром до рівня прийняттого ризику та вказівок щодо його зменшення, які надавалися на етапі аналізу завдання, інформація про такі зміни має бути доведена до підрозділів. Будь-які зміни у критеріях ризику, що можуть вплинути на виконання бойового завдання угруповання мають затверджуватися старшим начальником.

По можливості, командир військової частини (підрозділу) СпО має обговорити власний аналіз ризиків із командирами вищих, суміжних та підпорядкованих підрозділів.

Після обрання варіанту способів дій, командир затверджує його у старшого начальника.

3.7.3 Віддання попереднього розпорядження (наказу) №3 (WARNO).

Після затвердження рішення командиром та отримання остаточних вказівок з планування, штаб може за необхідністю видавати попереднє розпорядження (наказ) №3 (WARNO) для підрозділів, в якому знаходиться необхідна інформація для оновлення та закінчення планування і підготовки підлеглих підрозділів.

Як правило, в ньому зазначається:

- а) сформульоване завдання (5W);
- б) оновлений задум командира;
- в) оновлені командирські критичні інформаційні вимоги;
- г) концепція бойового застосування (спеціальних дій) (затверджений варіант способів дій);

- д) райони виконання завдання;
- е) бойове завдання та основні об'єкти (цілі) противника, що призначаються для кожного підрозділу СпО;
- ж) інструкції щодо підготовки особового складу, які не входять в стандартні операційні процедури (типовий порядок дій);
- з) часові показники на виконання завдання (*TIMELINE*).

3.8. Фаза 7. Розроблення плану бойового застосування (спеціальних дій) (*OPLAN*) та оформлення бойового наказу (*OPORD*)

3.8.1. На основі обраного варіанту способів дій штаб готує замисел бойового застосування (спеціальних дій) (*CONOPS*) за форматом, що визначається старшим начальником. Командир військової частини (підрозділу) СпО або призначений представник (*LNO*) (офіцер оперативної групи від військової частини (підрозділу) СпО на ПУ Командування ССпО або угруповання військ (сил), доповідає та надає замисел бойового застосування (спеціальних дій) на затвердження старшому начальнику. Порядок подання замислу на розгляд і затвердження, зазвичай визначається старшим начальником.

Замисел бойового застосування (спеціальних дій) складається з текстуальної та графічної частини (топографічної, електронної карти або презентації PowerPoint з відображенням рішення командира військової частини (підрозділу) СпО). Водночас певні обмеження, з огляду на особливості застосування PowerPoint, не дозволяють передати достатній обсяг детальної інформації для потреб планування підпорядкованих підрозділів. Таким чином зміст текстуальної частини замислу бойового застосування (спеціальних дій) є основою для відпрацювання бойового розпорядження (наказу).

Якщо під час доповіді старший начальник не затвердив замисел, тоді буде визначено час проведення додаткового заслуховування.

Зразок (варіант) оформлення замислу бойового застосування (спеціальних дій) наведено на рисунку 16.

Рисунок 16 – зразок (варіант) оформлення замислу бойового застосування (спеціальних дій)

3.8.2. Після затвердження замислу бойового застосування (спеціальних дій) відпрацьовується та доводиться до підрозділів та штабів частковий бойовий наказ або бойовий наказ.

Бойовий наказ (*OPORD*), видається як розпорядчий документ на підготовку та виконання бойового завдання при послідовному способі планування або на виконання плану бойового застосування.

Частковий бойовий наказ (*FRAGO*), видається як розпорядчий документ за умови доведень попередніх розпоряджень (наказів) №2 та №3 при паралельному способі планування, в якому доводиться необхідна інформація не вказана раніше, та надає право підрозділам готуватись та безпосередньо виконувати поставлені бойові завдання.

Зміст бойового наказу (*OPORD*) включає:

а) обстановка (район інтересу, район виконання завдання, місцевість, погодні умови, противник (склад, положення, можливий варіант способів дій), наші війська (завдання на два рівні вище, напрямок зосередження основних зусиль, визначений начальником, завдання та положення сусідніх, взаємодіючих підрозділів, інших суб'єктів);

б) завдання підрозділу (5W);

в) порядок виконання завдання (напрямок зосередження головних зусиль, концепція виконання завдання, схема маневру (руху, розташування), заходи з розвідувального забезпечення, заходи з вогневої підтримки (схема вогню), заходи з безпеки виконання завдання, заходи з оцінки ефективності

виконання завдання, завдання підпорядкованому особовому складу (елементам), вказівки з координації та узгодження);

г) порядок всебічного забезпечення (логістичне, медичне забезпечення, підтримка сил);

д) порядок управління (місце командира, схема управління, вказівки по взаємодії, штаб та його дії, порядок надання доповідей, порядок організації зв'язку).

Зміст часткового бойового наказу (*FRAGO*) включає:

а) обстановка – включає будь які зміни в пункті, якщо нема то пишеться “без змін”;

б) завдання підрозділу – включає будь які зміни в пункті, якщо нема то “без змін”;

в) порядок виконання завдання (напрямок зосередження головних зусиль, концепція виконання завдання, схема маневру (руху, розташування), заходи з розвідувального забезпечення, заходи з вогневої підтримки (схема вогню), заходи з безпеки виконання завдання, заходи з оцінки ефективності виконання завдання, завдання підпорядкованому особовому складу (елементам), вказівки з координації та узгодження) - включає будь які зміни в підпункті, якщо нема то “без змін”;

г) порядок всебічного забезпечення (логістичне, медичне забезпечення, підтримка сил) - включає будь які зміни в пункті, якщо нема то “без змін”;

д) порядок управління - включає будь які зміни в пункті, якщо нема то “без змін”.

В подальшому штабом за напрямками (визначеним особовим складом) розробляються (оновлюються) та доводяться до підлеглих інші необхідні складові бойового наказу, які оформлюються додатками. Їх перелік, оформлення та ступінь деталізації визначаються командиром, характером виконуваних завдань, обстановкою, також можуть розроблятися у тісній взаємодії з підлеглими.

Додатки бойового наказу включають:

а) розвідувальна інформація не представлена в першому пункті бойового наказу;

б) експертні оцінки середовища (місцевості, погодних умов, тощо);

в) план збору розвідувальної інформації;

г) схеми та деталізований порядок дій під час виконання завдання;

д) план виводу (схеми основних та запасних маршрутів з розрахунками, транспортні засоби та порядок взаємодії з ними, посадкові майданчики, майданчики, пункти висадки, десантування, пункти спішування, точки дебаркації, ПЗР, розрахунки розподілу та посадки на транспортні засоби, схеми шиккування похідного порядку, тощо);

е) план дій при зустрічі з противником (порядок дій підрозділів, особового складу при контакті з противником на різних етапах виконання завдання);

ж) порядок дій по зустрічі з нашими військами або по воз'єднанню підрозділу (зі схемами, паролями);

- з) план підготовки (розклад занять, тренувань за необхідністю);
- и) перелік важливих цілей (об'єктів) (відповідно наказу, розпорядження старшого начальника);
- к) критерії відміни виконання завдання та порядок дій під час них;
- л) план повернення (схеми основних та запасних маршрутів з розрахунками, транспортні засоби та порядок взаємодії з ними, посадкові майданчики, пункти посадки на транспортні засоби, ПЗР, схеми розподілу та посадки на транспортні засоби, схеми шиккування похідного порядку, тощо);
- м) план вогневої підтримки (розподіл по цілям та вогневим засобам, порядок їх виклику, обмеження застосування, сектори вогню та їх досяжність, тощо);
- н) порядок застосування сили, зброї (обмеження та вимоги);
- о) план ухилення (персональні данні, паролі, коди розпізнавання (автентифікації) особового складу, першочергові та подальші дії по ухиленню потрапляння в полон, визначені початкові точки ухилення, посадкові майданчики, пункти збору, можливі місця контактів з противником на маршрутах ухилення та порядок дій на них, допоміжні засоби і заходи під час ухилення, засоби та процедури зв'язку та розпізнавання, легенда на випадок потрапляння в полон, схеми та оверлеї дій);
- п) план логістичного забезпечення (детальна інформація щодо розрахунку і розподілу озброєння, боєприпасів, майна, матеріальних засобів та продовольства в підрозділі, порядку його поповнення);
- р) план медичного забезпечення (детальна інформація щодо порядку, сил і засобів, пріоритетності надання медичної допомоги відповідно до етапів виконання завдання, пунктів збору та шляхів евакуації поранених, порядку виклику медичних засобів, порядку організації санітарного забезпечення та профілактики захворювань, тощо);
- с) план зв'язку (порядок організації зв'язку в середині підрозділу, з вищого штабом та взаємодіючими підрозділами, основні і запасні частоти, канали, паролі, кодування, позивні абонентів, сигнали та знаки управління, розпізнавання та взаємодії, тощо).

Наведений вище перелік додатків може слугувати типовим планом проведення командиром тактичної групи Спо заслуховування готовності групи СпП до виконання завдання.

У військових частинах Спо при завчасному плануванні відпрацьовується План бойового застосування сил і засобів (спеціальних дій) військової частини Спо (*OPLAN*), при цьому бойовий наказ може не відпрацьовуватися. В ході безпосереднього (кризового) планування у військових частинах (підрозділах) Спо відпрацьовується бойовий наказ (план бойового застосування військової частини Спо – за вимогою).

Робота з розроблення проєкту Плану бойового застосування сил і засобів (спеціальних дій) військової частини Спо починається після завершення оформлення замислу. При цьому, у проєкті текстуальної і графічної частин плану відображаються дані в обсязі замислу, вносяться визначені завдання підпорядкованим підрозділам, розкривається організація управління, основні

питання взаємодії, основні завдання забезпечення.

З початком розроблення плану проводяться додаткові розрахунки, розробляються інші складові плану бойового застосування (спеціальних дій) та додатки до нього. Складові Плану бойового застосування сил і засобів (спеціальних дій) військової частини СпО та перелік додатків до нього наведено в додатку І.

Проекти документів плану бойового застосування (спеціальних дій), які розробляються проходять процедуру взаємоузгодження в структурних підрозділах штабу та з оперативним групами органів військового управління взаємодіючих з'єднань (частин) ЗС України, інших складових сил оборони.

Під час розроблення текстуальної та графічної частин плану бойового застосування (спеціальних дій) з визначеними додатками, інших складових плану за вказівкою командира здійснюється взаємоузгодження документів плану бойового застосування (спеціальних дій).

Документи плану бойового застосування (спеціальних дій) розробляються у двох примірниках.

Текстуальна та графічна частини плану бойового застосування (спеціальних дій) підписуються начальником штабу та начальником оперативного підрозділу. Додатки та відповідні документи інших складових плану бойового застосування (спеціальних дій) підписуються начальником штабу, заступниками командира, начальниками структурних підрозділів за напрямками діяльності.

Оформлені та підписані проекти документів плану бойового застосування (спеціальних дій) подаються на розгляд і затвердження командира.

Другий примірник плану бойового застосування (спеціальних дій) надсилається до вищого органу військового управління.

План бойового застосування (спеціальних дій) затверджується командиром. План бойового застосування (спеціальних дій), зазвичай, на розгляд і затвердження старшому начальнику не подається. Він затверджує лише замисел бойового застосування (спеціальних дій). В окремих випадках за розпорядженням старшого начальника план бойового застосування (спеціальних дій) може затверджуватись його наказом.

3.9. Процес планування в умовах обмеженого часу

3.9.1. В окремих випадках може виникнути необхідність у плануванні бойового застосування військової частини (тактичної групи) СпО в умовах обмеженого часу, що не дозволяє провести повноцінний процес прийняття рішення. Командир може скоротити процес прийняття рішення за наявності обмеженого часу, а також якщо виконання завдання вимагає наявності простого, гнучкого та тактично обґрунтованого плану.

Потреба у проведенні планування в умовах обмеженого часу часто виникає по відношенню до бойових завдань, отриманих одразу по прибуттю військової частини (групи) СпО в район виконання завдань. На цей час, робота оперативної групи ССпО (Командування ССпО) над розвідувальним забезпеченням

оперативної обстановки та результатами поточного аналізу має бути завершена. В умовах обмеженого часу, перелік заходів зводиться виключно до оновлення аналізу бойового завдання, що дозволяє штабу швидко перейти до розробки варіантів способів дій.

Досвідчений штаб може скоротити тривалість відпрацювання процесу прийняття рішення підрозділом СпО за рахунок власного досвіду. Процес планування в умовах обмеженого часу не відрізняється від завчасного процесу прийняття рішень, однак, в даному випадку, командир може скоротити кількість етапів (за рахунок умовного проведення) або зменшити особовий склад штабу, що залучається до даного процесу. Командир визначає зміни до процесу прийняття рішень, а також надає окремі вказівки щодо напрямів зосередження уваги та способів економії часу.

Жоден детальний план не може врахувати всі можливі допоміжні або додаткові плани. Поява непередбачених можливостей або неочікувані заходи з боку противника можуть потребувати від штабу швидкої розробки нових або внесення змін до поточних планів бойового застосування.

3.9.2. Наступні механізми економії часу можна застосувати з метою прискорення процесу планування:

а) Збільшення присутності командира. Командири не можуть витратити весь час на роботу в ході планування. Водночас залучення командирів до процесу планування має безпосередній вплив на швидкість процесу планування штабу. В умовах обмеженого часу, командир доводиться покладатись на власний досвід, інтуїцію та винахідливість, а також на розуміння середовища та професійну підготовку. Активне залучення до процесу планування дозволяє командирам приймати рішення без потреби у проведенні формальних доповідей, наприклад, доповіді по варіантам способів дій (Фаза 3) або доповіді за результатами розіграшу варіантів способів дій (військової гри) (Фаза 4).

б) Обмеження кількості варіантів способів дій. Обмеження кількості варіантів способів дій своїх військ та військ противника, що опрацьовуються та перевіряються за результатами військової гри дозволяє зекономити значну кількість часу. Це стає можливим за рахунок зосередження уваги штабу на тих аспектах, що вважаються найбільш важливими командиром. Основна мета полягає у розробці прийнятних варіантів способів дій (не обов'язково оптимальних), що враховують особливості виконання завдання, аніж у створенні низки варіантів способів дій на розгляд штабу та командира. Зазначений механізм потенційно дозволяє зекономити велику кількість часу, однак командир доводиться йти на великий ризик, пов'язаний із відсутністю аналізу всіх можливих варіантів способів дій.

в) Максимальне застосування процесу паралельного планування. Одним із важливих завдань штабу в умовах обмеженого часу є пошук шляхів, що дозволяють підвищити кількість та якість процесів паралельного планування. В умовах обмеженого часу зростає важливість попередніх розпоряджень (наказів). Попередні розпорядження (накази) (*WARNO*) спочатку передаються в усній формі, а згодом супроводжуються друкованим варіантом, що дозволяє скоротити

період очікування вказівок, наказів із відповідним чином розробленими та надрукованими варіантами. Оперативні групи ССпО (Командування ССпО) мають обмінюватись результатами розвідувального забезпечення оперативної обстановки із військовими частинами (тактичними групами) СпО. Подібний обмін має здійснюватися оперативно та якомога частіше

г) Збільшення процесів спільного планування. Сучасні засоби обміну інформації дозволяють підрозділу СпО оволодіти оперативною обстановкою в межах операційного середовища та забезпечити обмін документів між географічно відокремленими підрозділами в режимі максимально наближеному до реального часу. Технологія проведення телевідеоконференцій сприяє процесу проведення спільного планування за участі віддалених підрозділів.

д) Оцінка. Цей етап не зазнає змін у випадку із проведенням планування в умовах обмеженого часу. Роль командира полягає в ухваленні рішення щодо скорочення процесу прийняття рішень, а також опрацювання пропозицій по скороченню процесу планування.

е) Орієнтування. За наявності обмеженого часу на проведення детального аналізу бойового завдання, командир та його штаб використовують оновлені результати попередньої оцінки для проведення скороченого аналізу бойового завдання та, за потреби, опрацювання нового завдання. Проведення аналізу бойового завдання у прискореному режимі накладає велике навантаження на особовий склад розвідувального підрозділу S2, який забезпечує оновлення та комплексність розвідувального забезпечення оперативної обстановки, що дозволяє командиром та його штабу приймати обґрунтовані рішення. Проведення доповіді за результатами аналізу бойового завдання вважається необов'язковим, якщо командир повною мірою залучався до даного аналізу.

ж) Підвищення цілеспрямованості змісту вказівок з планування командира. Командир може надати вказівки щодо організації розподілу сил та засобів для виконання завдання, а також плану заходів по кожному бажаному варіанту способів дій. Водночас, такі вказівки накладають обмеження винахідливості та гнучкості дій підлеглих. Крім того економія часу може досягатись за рахунок обмеження командиром кількості варіантів способів дій противника, що підлягають опрацюванню.

к) Розробка варіанту способів дій. Застосування командиром цілеспрямованого підходу при опрацюванні вказівок з планування дозволяє обмежити кількість бажаних варіантів способів дій аби штаб мав можливість використати обмежений час із максимальною ефективністю. Розробка одного варіанту способів дій є ризикованим підходом, хоча й дозволяє зекономити істотну кількість часу. Командир може зменшити зазначений ризик за рахунок відведення часу на проведення військової гри.

л) Аналіз варіанту способів дій. Командир та його штаб зобов'язані перевірити варіанти способів дій за рахунок проведення військової гри з метою забезпечення їх інтегрованості та узгодження. Економія часу в ході проведення військової гри досягається за рахунок призначення командиром основних складових варіантів способів дій, що підлягають перевірці в ході військової гри, внесення змін до варіантів способів дій по мірі встановлення їх слабких та

сильних сторін або відхилення окремого варіанту способів дій з метою відведення більшого обсягу часу на варіант способів дій, що відповідає баченням командира.

Штаб може самостійно приймати рішення щодо проведення скороченої військової гри одразу після відпрацювання варіантів способів дій з метою надання попередніх рекомендацій командирі. Таким чином, командир отримує можливість переглянути варіанти способів дій до початку повноцінної військової гри. В свою чергу, військова гра може проводитись виключно після вибору варіанту способів дій. За умови істотного обмеження часу на проведення планування може проводитись військова гра без попередньої підготовки. Це вважається єдиним способом проведення військової до початку розробки замислу бойового застосування (спеціальних дій).

У випадку із проведенням планування в умовах обмеженого часу, може застосовуватись метод військової гри "Квадрат", за якого основна увага зосереджується на критичних подіях та вирішальних моментах. Штаб визначає пріоритетність критичних подій з огляду на основні фази виконання бойового завдання, намагаючись провести якомога більше критичних подій та вирішальних моментів через військову гру залежно від наявного часу.

Час що витрачається на аналіз варіанту способів дій можна скоротити за рахунок зменшення критеріїв оцінки. Штаб може зменшити витрати часу за рахунок запровадження обмежень на кількість критеріїв (до 4-5) залежно від постановки переглянутого завдання, а також задуму та вказівок командира.

Якщо розробка та аналіз проводиться по відношенню до єдиного варіанту способів дій, основна мета такого аналізу полягає у перевірці, доопрацюванні, узгодженні та інтегруванні варіанту способів дій із будь-якими необхідними доповненнями. Штаб має дотримуватись порядку проведення військової гри (Фаза 4) протягом відведеного часу аби допомогти командирі уявити хід виконання бойового завдання та визначитись із потенційними допоміжними і додатковими варіантами його виконання. Якщо розробка та військова гра проводяться по відношенню до єдиного варіанту способів дій, штаб має бути готовим визнати таким варіант несприйнятним, недоцільним або недосяжним в разі необхідності. В такому випадку виникає потреба у терміновому опрацюванні нового варіанту.

м) Порівняння варіантів способів дій. Даний етап може не проводитись якщо командир приймає рішення щодо варіанту способів дій під час військової гри або у разі розробки єдиного варіанту способів дій.

н) Вибір варіанту способів дій. Якщо командир повною мірою залучається до процесу планування його рішення має бути очевидним та прийматися одразу по завершенні військової гри. Штаб відповідає за забезпечення повноти варіанту способів дій, що має супроводжуватись проектом розподілу сил і засобів для виконання завдання, текстом варіанту способів дій, а також завданнями та метою для кожного підпорядкованого підрозділу.

Процес прийняття рішень тактичною групою ССПО в умовах обмеженого часу сприяє швидкому процесу планування за рахунок зосередження уваги штабу на особливих виконання завдання, що визначаються командиром.

Командир усвідомлює, що скорочення процесу прийняття рішень накладає обмеження на гнучкість та винахідливість особового складу штабу. Таким чином, скорочений процес прийняття рішення штабом військової частини (тактичної групи) СпО збільшує ризик існування варіантів способів дій, ключових факторів або інноваційних чи нетипових підходів, що не потрапили до аналізу не зважаючи на оптимальність по відношенню до зазначеного виконання завдання.

3.10. Планування застосування групи СпП

3.10.1. Група СпП під час завчасного планування виконання завдань використовує процес планування, як і військова частина (тактична група) СпО (*SDMP*), при цьому оператори групи за напрямками виконують функції відділень (секцій) штабу тактичної групи СпО (наприклад, заступник командира групи – начальника штабу, командири відділень, оператори з розвідки – S2, оператор з медицини – S1, оператор з озброєння – S3, оператор з інженерної справи – S4, оператор зі зв'язку – S6 відповідно).

3.10.2. Під час безпосереднього планування або в районі виконання завдань група СпП, як правило, використовує процес планування, відомий як процес управління військами (*TLP*).

Процес управління військами (*TLP*) – це динамічний процес, який визначає порядок дій для командирів підрозділів ланки рота та нижче для аналізу завдання, розробки плану застосування та підготовки до його виконання (Рисунок 17).

Процесу управління військами (*TLP*) включає кроки:

- а) Отримання бойового завдання;
- б) Віддача попереднього бойового розпорядження (наказу, вказівок);
- в) Розроблення попереднього плану дій;
- г) Початок необхідних пересувань (дій);
- д) Проведення рекогносцировки;
- е) Завершення розроблення плану дій;
- ж) Віддання бойового наказу;
- к) Контроль виконання.

Кроки управління військами не сталі, командири можуть змінювати порядок відповідно до поставленого завдання, умов обстановки та наявного часу.

Рисунок 17 – процес управління військами (TLP).

Схема зображує процедуру управління військами (TLP) поряд з основними завданнями процесу планування. У стовпці зліва показані кроки процесу управління військами. Стовпець всередині розкриває порядок початкової оцінки обстановки за складовими: поставлене бойове завдання, противник, місцевість і погода, свої сили і засоби, наявна підтримка, наявний час, цивільні фактори. Це відбувається на кроках 1 і 2 процесу управління військами і уточнюється в ході розроблення плану дій. Стовпець справа зображує кроки розроблення безпосередньо плану дій (виконання завдання). Розроблення плану відбувається на кроці 3 та завершується на кроці 6 процесу управління військами. Ці завдання аналогічні крокам процесу планування військової частини (тактичної групи) СпО (SDMP).

3.10.3. Отримання бойового завдання.

Командир групи СпП (СпО) розпочинає процес управління військами, коли отримує попереднє бойове розпорядження (наказ) №1 (WARNO) або нове бойове завдання (OPORD). При надходженні кожного наступного бойового розпорядження, наказу, він уточнює оцінку обстановки, оновлює попередній план дій і продовжує контролювати підготовку до виконання завдання. У деяких випадках, вищі штаби не можуть видати всі послідовні попередні бойові розпорядження (накази), так як міркування щодо безпеки або темпу можуть зробити це недоцільним. В інших випадках, командири груп СпП можуть розпочати процес планування до отримання попереднього бойового розпорядження (наказу) на підставі планів бойового застосування (спеціальних дій) та на своєму баченні обстановки.

З отриманням бойового завдання командир групи СпП повинен зрозуміти чого від нього хоче старший начальник, та при необхідності уточнити його. В подальшому провести первинну оцінку обстановки та визначити час наявний на планування та підготовку до виконання завдання (використовуючи правило "1/3 та 2/3", (відповідно *SDMP*). Первинна оцінка обстановки проводиться відповідно наявної інформації по факторам *METT-TC*, а саме:

- а) "M" – завдання;
- б) "E" – противник;
- в) "T" – місцевість та погодні умови;
- г) "T" – свої війська та наявні засоби старшого начальника;
- д) "T" – наявний час;
- е) "C" – цивільний фактор.

В подальшому проводить розрахунок часу.

Первинна оцінка обстановки та наявний час формують основу попереднього бойового розпорядження (наказу, вказівок).

3.10.4. Віддача попереднього бойового розпорядження (наказу, вказівок).

Одразу ж після первинної оцінки обстановки командир групи СпП видає попереднє бойове розпорядження підпорядкованому особовому складу, який включає всю необхідну та наявну детальну інформацію про:

- а) завдання або суть майбутніх дій;
- б) час та місце віддачі бойового наказу;
- в) тих, хто буде брати участь плануванні та виконанні завдання;
- г) специфічні завдання, які не вказані в стандартних операційних процедурах підрозділу;
- д) розрахунок часу (*TIMELINE*).

3.10.5. Розроблення попереднього плану дій.

Вподальшому командир (визначений особовий склад) розробляє попередній план дій виконання завдання відповідно до кроків:

- а) аналіз завдання (мети, цілей, обмежень, отриманого бойового завдання; аналіз противника, місцевості та погоди, своїх військ, наявного часу та цивільних факторів);
- б) розроблення варіантів способів дій (аналіз співвідношення сил і засобів, розроблення варіантів дій, розроблення концепції виконання завдання, розподіл відповідальності, підготовка схем варіантів дій);
- в) розіграш варіантів способів / прискорена військова гра;
- г) порівняння варіантів способів дій та вибір варіанту способів дій.

3.10.5.1. Розроблення попереднього плану дій проводиться як правило розумово командиром та розпочинається з продовження аналізу завдання та обстановки по факторам *METT-TC*.

- а) Завдання. Командир аналізує завдання поставлене старшим начальником, де визначає: завдання визначене вищестоящим штабом; замисел старшого начальника, отримані, похідні та необхідні завдання; обмеження та

заборони під час виконання завдання. В результаті даного аналізу повинно виробитись переформульоване завдання (*5W*) групі СпП.

б) Противник. Для командира групи необхідно проаналізувати склад, положення, бойову міць, попередню активність противника, його здатність протидіяти та можливий варіанти способів дій. Частина інформації надійде від старшого штабу, частина на основі досвіду командира групи (оператора з розвідки) та від взаємодіючих сил, підрозділів. Для отримання відсутніх даних командир повинен зробити запит до старшого штабу або організувати проведення дорозвідки, виконання розвідувальних завдань.

в) Місцевість та погодні умови. Цей аспект аналізу обстановки розкриває військове значення місцевості (*OAKOC*) (ділянки спостереження та ведення вогню; укриття та маскування; ключові ділянки місцевості; шляхи підходу; перешкоди) та погоди (хмарність, вітер, температура повітря, видимість, опади) та їх вплив на виконання завдання.

г) Свої війська. Для командира групи необхідно проаналізувати склад, бойову міць, можливості, бойовий дух та досвід свого особового складу, приданих, підтримуючих підрозділів. Які дії буде проводити старший начальник в інтересах виконання завдання.

д) Наявний час. Тут командир повинен зрозуміти дії противника та своїх військ відповідно фактору часу, та його можливий вплив на виконання завдання. При необхідності оновити розрахунок часу.

е) Цивільний фактор. Тут командир повинен проаналізувати вплив цивільних факторів на виконання завдання (*ASCOPE/PMESII*) (політичних, військових, економічних, соціальних, інформаційних факторів та інфраструктури району виконання завдання (*PMESII*) враховуючі територіальні та структурні умови, можливості, організації, особистості та події (*ASCOPE*).

3.10.5.2. Розроблення варіантів способів дій.

Аналіз завдання та обстановки надає всю необхідну інформацію для розробки варіантів способів дій. Їх кількість залежить від бачення командира та наявного часу на їх розроблення. Для їх розроблення командир фокусує увагу на діях на об'єкті (безпосередньо виконання завдання) та виробляє зворотній план до початкових дій (стартової точки).

Під час розробки варіантів способів дій командир групи СпП проводить аналіз співвідношення сил і засобів, визначає чи зможе виконати поставлене завдання за даних умов та визначає сили та засоби необхідні для його виконання.

В подальшому розробляє варіанти виконання завдання одноособово або шляхом мозкового штурму разом з підлеглими, на основі типових способів виконання подібних завдань; на основі проведеного аналізу оцінки обстановки де матиме перевагу над противником; визначає вирішальні моменти прийняття рішень та виконання завдання; визначає результати, які необхідно досягти на них; визначає мету кожного завдання для кожного елементу бойового порядку.

Під час розроблення варіантів способу дій виконання завдання, командир визначає, як буде виконано завдання від початку до кінця; роль та завдання кожного елементу, який приймає участь у виконанні завдання; напрямок

зосередження основних зусиль; визначає розмежувальні лінії. Командир розподіляє відповідальність між підлеглими за кожен елемент виконання завдання та розробляє схеми варіантів дій.

Схеми варіантів дій включають: спосіб виконання завдання (схематично та текстуально), зосередження основних зусиль, мета дій та завдання підлеглим, необхідні заходи забезпечення виконання завдання, очікуваний результат.

3.10.5.3. Розіграш варіантів способів дій / прискорена військова гра.

Для кожного варіанту способу дій командир продумує дії від початку до кінця, порівнює з найбільш імовірним противника. Завдання кроку визначити проблемні питання та шляхи їх вирішення.

3.10.5.4. Порівняння та вибір варіантів способів дій.

Командир порівнює варіанти способів дій зважуючи переваги, недоліки, сильні та слабкі сторони кожного. Обирає один на основі порівняння та власного бачення, враховуючи: досяжність виконання завдання, наявний час на його виконання, ризики, результати дорозвідки, завдання підлеглим, можливі втрати, можливість виконання подальших завдань.

3.10.6. Початок необхідних пересувань (дій).

Командир групи СпП розпочинає будь які пересування (дії) визначені старшим начальником або необхідні для подальшої підготовки до виконання завдання. Це може бути висування в район допідготовки, район посадки на транспортні засоби (засоби виводу), початок проведення дорозвідки, виконання розвідувальних завдань, тощо.

3.10.7. Проведення рекогносцировки.

Командир групи СпП повинен особисто оглянути, вивчити ціль (об'єкт), район виконання завдання за будь якої можливості, якщо час або умови обстановки дозволять, чи за вказівкою старшого начальника.

3.10.8. Завершення розроблення плану дій.

На цьому етапі командир вносить при необхідності зміни у варіант способу дій на основі проведеної рекогносцировки, дорозвідки, оформлює його як замисел виконання завдання (*CONOPS*) та погоджує його зі старшим начальником (Рисунок 16). Погоджений замисел за підписом командира повинен зберігатись у старшого начальника. Також готує (контролює виконання) оверлеї, схеми дій, макети місцевості, об'єктів, розрахунки цілей та даних для стрільби, таблиці позивних та паролі, плани зв'язку, ухилення та рятування, тощо.

3.10.9. Віддання бойового наказу.

Як правило проводиться усно на макеті місцевості (з використанням мультимедійних засобів, карт, схем, скетчів, оверлеїв) або з візуальним оглядом об'єкту дій, відповідно таких пунктів:

а) обстановка (район інтересу, район виконання завдання, місцевість, погодні умови, противник (склад, положення, можливий варіант способів дій), свої війська (завдання старшого начальника, напрямок зосередження основних зусиль визначений начальником, завдання та положення сусідніх, взаємодіючих підрозділів, інших суб'єктів);

б) перефразоване завдання групи (5W);

в) порядок виконання завдання (напрямок зосередження основних зусиль, задум виконання завдання, схема маневру (переміщення, розташування), заходи з розвідувального забезпечення, заходи з вогневої підтримки (схема вогню), заходи з безпеки виконання завдання, заходи з оцінки ефективності виконання завдання, завдання підпорядкованому особовому складу (підрозділам), вказівки з взаємодії);

г) порядок всебічного забезпечення (логістика, медичне забезпечення, підтримка сил);

д) порядок управління (місце командира (підгрупи управління), ієрархія управління, вказівки по взаємодії, порядок надання доповідей, порядок організації зв'язку).

3.10.10. Контроль виконання.

Це безперервний процес, який полягає в роботі командира групи СпП по підготовці, оновленні плану дій виконання завдання, взаємодії з іншими підрозділами, контролю підготовки до виконання завдання. Основою підготовки є тренування в майбутніх діях виконання завдання. Наприкінці підготовки для того щоб впевнитись в готовності до виконання завдання, командир проводить огляд готовності особового складу та майна.

3.11. Процес визначення цілей (об'єктів) та спільне ураження (*TARGETTING*)

3.11.1. Процес визначення об'єктів (цілей) (*TARGETTING*) це поєднання процесів розвідки, планування, застосування засобів ураження та оцінки їх результатів, що дозволяє вражати необхідну ціль (об'єкт) достатніми засобами ураження у визначений час.

Противник має значну кількість об'єктів (цілей), які повинні бути уражені за наявних розвідданих, їх оцінки та засобів ураження. Процес визначення цілей визначає отримані переваги порівняно із затратами на їх ураження з метою визначення цілей, які повинні бути уражені для досягнення мети спеціальної операції. Процес є динамічним і повинен відповідати змінам обстановки.

При цьому цілями для ураження можуть бути об'єкти спеціальної розвідки, спеціальних дій, а засобами ураження (впливу): вогневі засоби видів, родів військ, безпосередні дії підрозділів ССпО та ШсО. Процес визначення цілей використовується для визначення цілей (напрямків впливу), їх воєнного значення при плануванні спеціальної операції; вогневого ураження чи вогневого прикриття підрозділів під час виконання бойових завдань, пріоритетності їх ураження, виду озброєння, необхідного для досягнення певного рівня

руйнування або знищення, пропозиції щодо визначення виду впливу (летального або нелетального), допустимості та сенсу можливих побічних жертв.

Процес визначення цілей можна описати як послідовний цикл фаз “вирішення”, “визначення”, “ураження” та “оцінки” (ВВУО) (*D3A*) (Рисунок 18).

Вирішення	Визначення	Ураження	Оцінка
-розробка цілей -оцінка цінності цілі -важливі цілі -критерії вибору цілей (КВЦ) -можливості ураження -матриця ураження	-критерії визначення цілей -порядок визначення цілей -супровід цілей	-ураження -планові цілі -очікувані результати -засоби ураження	-тактичний рівень -оперативний рівень -повторне ураження -наслідки

Рисунок 18 – цикл визначення цілей (об’єктів).

3.11.2. Вирішення.

“Вирішення” – це перша фаза процесу визначення цілей, яка забезпечує напрямки зосередження зусиль та наявні засоби для збору інформації та планування ураження та починається під час планування на етапі Розвідувальної оцінки району виконання завдання у виробленні плану збору розвідувальної інформації. Де на основі вказівок старшого начальника, завдання, висновків з оцінки обстановки, правил застосування зброї штаб формує первинний перелік типових важливих цілей (ВЦ) (*HVT/HPT*), ураження (вплив на) які сприяло виконанню завдання та проводить їх оцінку. Для визначення їх пріоритетності доцільно використовувати матрицю КЕДРУВ (*CARVER*). (Рисунок 19).

ОЦІНКА	КРИТИЧНІСТЬ	ЕФЕКТ, ЩО ДОСЯГАЄТЬСЯ	ДОСЯЖИТЬ	РОЗПІЗНАВАЄМІСТЬ	УРАЗЛИВІСТЬ	ЗДАТНІСТЬ ДО ВІДНОВЛЕННЯ
5	Ураження гарантує виконання завдання	Гарантований вплив на успіх операції	Ціль легкосяжна поза межами органів охорони та безпеки	Легко розпізнається всіма без сумнівів	ССпО мають засоби щодо впливу	Надзвичайно важко відновити (декілька місяців)
4	Ураження значно полегшить виконання завдання	Бажаний ефект впливу на успіх операції	Легкосяжна ціль	Легко розпізнається всіма з невеликими сумнівами	ССпО можливо мають засоби щодо впливу	Важко відновити (до одного місяця)
3	Ураження полегшить виконання завдання	Невпливний вплив на успіх операції	Досяжна	Розпізнається ціль з необхідністю певного тренування	ССпО можуть мати засоби щодо впливу	Можливо відновити у відносно короткий термін (до тижня)
2	Ураження може полегшити виконання завдання	Вплив на успіх операції відсутній	Важко досягнути ціль	Важко розпізнати. Вірогідні сумніви.	ССпО можливо не мають здатності щодо впливу	Легка здатність до відновлення (до однієї доби)
1	Ураження не впливає на виконання завдання	Небажаний результат впливу. Гарантований негативний вплив на успіх операції	Дуже важко досягнути ціль	Надзвичайно важко розпізнати без необхідного орієнтування	ССпО не мають спроможностей щодо впливу	Легка здатність до відновлення (декілька годин)

ГРУПА ОБ'ЄКТІВ	КРИТИЧНІСТЬ	ЕФЕКТ, ЩО ДОСЯГАЄТЬСЯ	ДОСЯЖИТЬ	РОЗПІЗНАВАЄМІСТЬ	УРАЗЛИВІСТЬ	ЗДАТНІСТЬ ДО ВІДНОВЛЕННЯ	СУММА БАЛІВ
ПУ	5	4	3	5	5	3	25
Засоби PER і RTP	4	4	4	3	4	3	22
Літани	4	3	3	5	5	3	23
Об'єкти ВПК	4	3	4	5	3	3	23

Рисунок 19 – матриця КЕДРУВ (CARVER) та приклад її заповнення.

Пріоритетні запити на інформацію (PIR) та типові об'єкти (цілі) спеціальної розвідки (спеціальних дій) є первинними важливими цілями, які змінюються та оновлюються в процесі планування та застосування підрозділів ССпО. (Рисунок 20).

Діяльність або етап виконання завдання (операції)		
Пріоритетність	Категорія	Ціль

Рисунок 20 – зразок таблиці первинної оцінки цілей.

В подальшому штабом формуються критерії вибору об'єктів (цілей). Критерії вибору об'єктів (цілей) – це точність ураження чи інші вимоги, які повинні бути виконані при ураженні об'єкту (цілі). Критерії вибору об'єктів (цілей) накладаються на діяльність противника та використовуються у вирішенні, яка активність (діяльність) противника є ціллю також. Критерії вибору об'єктів (цілей) розподіляються на цілі, які мають вимоги по точності та часу для ураження та інші цілі (умови), які повинні бути уражені (досягнуті) перед ураженням цілей. Їх розподіл та оцінні критерії формуються на основі їх призначення, діяльності та інше разом з розвідувальним підрозділом S2. Критерії вибору об'єктів (цілей) використовуються для швидкої ідентифікації об'єктів (цілей) на ураження. (Рисунок 21).

Критерії вибору цілі		
ВЦ	Ліміт часу на ураження	Точність ураження
КП мсб	3 год	150 м
мінвзвод	0.5 год	100 м

Рисунок 21 – зразок таблиці критеріїв вибору цілей.

В подальшому формуються вимоги на інформацію (ідентифікацію) важливих цілей та складається матриця ураження.

Затверджена командиром матриця на ураження визначає, яка ціль буде вражена, чим (як), коли та очікуваний результат, та є основою змісту бойового наказу. Тактико – технічні характеристики типових засобів ураження наведено в додатку 2. В матриці використовують такі результати ураження: знищення, подавлення, руйнування, заборона дії, затримання або перешкоджання руху, недопущення просування, дистанційне мінування місцевості, виснаження, задимлення, засліплення, підпалювання. (Рисунок 22).

Етап виконання завдання операції: відхід після виконання завдання				
ВЦ	Коли	Як	Мета	Примітки
КП мсб	В	2Б12	З	Після проходження ПЗР2
мінвзвод	Н	60мм М-60	П	

Примітки: П-планово, В-за вимогою, Н-негайно (коли);
В-виснаження, П-подавлення, З-знищення (мета).

Рисунок 22 – зразок матриці на ураження цілей.

Наприкінці фази повинні бути вироблені такі продукти як: перелік особливо важливих цілей, план збору розвідувальної інформації, критерії вибору цілей, матриця ураження.

3.11.3. Визначення.

“Визначення” – це друга важлива фаза в процесі визначення цілей (об’єктів). Вона визначає вимоги по точності, часу визначення, розпізнавання до засобів збору інформації.

Дані для розпізнавання цілі визначені в Пріоритетних запитах на інформацію (*PIR*). Начальник розвідувального підрозділу *S2* розробляє їх, створює умови для розпізнавання їх з кількох джерел збору інформації та виробляє критичні інформаційні вимоги (*CIR*), доводить їх до засобів збору інформації. Цей процес надає змогу якісно та вчасно виявити (розпізнати ціль (об’єкт, діяльність) противника для її подальшого ураження.

3.11.4. Ураження.

“Ураження” – це третя фаза процесу виявлення цілей, яка являє собою вказівки командирів по способу ураженню цілі при її виявленні. Ураження цілей передбачає кілька рішень та дій, які діляться на дві категорії: тактичні та технічні рішення. Тактичні: час ураження, очікуваний результат або ступінь руйнувань, засоби ураження. Технічні: кількість та тип боєприпасів, підрозділ, який проводить ураження, час необхідний підрозділу (засобу) для ураження. (Рисунок 23).

Засоби ураження повинні дублюватись по важливим цілям з метою надійного ураження.

Відхід після виконання завдання								
ОВЦ	Коли	Як	Підрозділ	Мета	Команда на вогонь	Кількість б/п	Час реакції	Примітки
КП мєб	В	2Б12	мінбатр мб	З	САЛЮТ -10	40	10 хв	після проходження ПЗ2
мінзвод	Н	2х60мм М-60	ГВП	П	ТУМАН -100	48	2 хв	з введенням коректур
	Н	АГС-17	ГВП	П	ТУМАН -100	29	30 сек	без коректур

Примітки: П-планово, В-за вимогою, Н-негайно (коли);
В-виснаження, П-подавлення, З-знищення (мета).

Рисунок 23 – зразок розширеної матриці на ураження цілей.

3.11.5. Оцінка.

У фазі оцінювання аналізується інформація щодо результатів ураження для визначення того, чи були створені необхідні ефекти та виконані завдання. Наслідком цього етапу є оцінка успіху виконання завдання (дій) в цілому для затвердження можливого рішення щодо повторного завдання ураження (що може включати використання інших сил і засобів з іншими спроможностями).

Під час оцінки проводиться оцінка ураження цілі вогнем (ударом, діями), оцінка ефективності засобів ураження, як наслідок виробляються рекомендації для повторного ураження цілі.

Оцінка ураження цілі вогнем (ударом, діями) опирається на характер дій цілі після ураження, існування вцілому та слугує основним критерієм для повторного ураження. Вона складається з оцінки фізичного ураження, оцінки функціонального ураження та оцінки системи цілі вцілому. Оцінка засобів ураження визначає ефективність застосування тих чи інших засобів для обраного об'єкту (цілі). Може бути обчислена, як кількість боєприпасів витрачена на ураження цілі. На основі її виробляються рекомендації для створення необхідного запасу боєприпасів, рекомендації по кількості боєприпасів необхідних для здобуття певного ступеню ураження (руйнування) при певних умовах. Все це може слугувати відправними даними для планування майбутніх операцій (дій).

3.11.6. Сили і засоби ССПО, які можуть застосовуватись для ураження цілей (об'єктів).

Підрозділи ССПО для ураження цілей (об'єктів) противника можуть застосовувати власні засоби ураження а також засоби старшого начальника, взаємодіючих та підтримуючих підрозділів. До власних засобів, як правило відносять стрілецьке озброєння, гранатомети, міномети, ПТРК, засоби інженерного озброєння, які знаходяться на озброєнні підрозділів ССПО, засоби ураження повітряного компоненту ССПО, а також безпосередньо дії самих підрозділів ССПО по знищенню (ураженню) важливих цілей противника. До власних сил та засобів можна віднести і діяльність підрозділів ШсО. Через нечисельність ССПО та обмежену вогнесву міць, в ході СпО (спеціальних дій) за рішенням старшого начальника можуть використовуватись удари ракетних військ та авіації, вогонь артилерії засоби, ураження загальновійськових з'єднань (частин, підрозділів).

Під час планування ураження цілей слід враховувати, що свої засоби можна використовувати більш гнучко та оперативно, але з обмеженою вогневою міццю, а придані та підтримуючі навпаки.

3.12. Робота командирів та штабів після проведення спеціальної операції (виконання завдань)

3.12.1. З прибуттям підрозділу СпО (особового складу підрозділу СпО) після виконання завдання у розташування, його, як правило, розташовується ізольовано від іншого особового складу. Форми і зміст роботи з підрозділом СпО, який повернувся, залежать від способу повернення підрозділу, характеру бойового завдання, тривалості перебування в районі виконання завдань і на своїй території після виходу з тилу противника, умов проведення роботи.

Основними завданнями, що вирішуються в ході роботи з особовим складом підрозділу СпО, який повернувся, є: встановлення наявності відомостей, які вимагають негайної доповіді командуванню; отримання максимально можливого обсягу розвідувальних відомостей; перевірка достовірності отриманих відомостей; визначення ступеня виконання завдання підрозділом СпО; визначення можливості та доцільності подальшого використання

підрозділу СпО для виконання нових бойових завдань; психологічна і фізична реабілітація особового складу підрозділу.

Для повної і якісної роботи з підрозділом СпО, який повернувся, проводяться такі підготовчі заходи: вивчення змісту донесень, отриманих за період виконання бойового завдання підрозділом в районі виконання завдань; підбір і обладнання місця проведення роботи з підрозділом СпО; відпрацювання плану проведення опитування, особливо питань, які необхідно з'ясувати у першу чергу, контрольні-перевірочні питання; розроблення переліку питань для роботи з особовим складом підрозділу; підготовка необхідних для опитування довідкових та навчально-методичних матеріалів (фотознімки, карти, альбоми, довідники тощо).

Опитування є одним із найбільш важливих заходів, які проводяться на зустрічі з підрозділом ССпО, який повернувся.

До участі і забезпечення опитування за рішенням командира військової частини (загону) ССпО можуть залучатися офіцери штабу, перекладачі, інші фахівці військової частини (загону) СпО. При цьому коло осіб, які безпосередньо спілкуються з підрозділом СпО, повинно бути обмеженим.

Опитування проводиться за етапами:

перший – попереднє опитування;

другий – опитування щодо порядку і результатів дій підрозділу СпО під час виконання бойового завдання;

третій – опитування щодо АОО.

Опитування на всіх етапах проводиться за єдиною послідовністю: самостійне викладення відомостей командиром і особовим складом підрозділу, без уточнюючих або спрямовуючих запитань; уточнення відомостей, викладених нечітко, або тих, що допускають неоднозначне тлумачення, пряме поставлення запитань, які цікавлять.

3.12.2. Попереднє опитування починається відразу після зустрічі з підрозділом, який повернувся. У першу чергу опитуванню підлягають командир підрозділу, його заступник. Можуть також заслуховуватися інші особовий склад для отримання окремих пояснень або за їх ініціативи (наполягання).

На цьому етапі встановлюються: наявність відомостей, які вимагають негайної доповіді командуванню, і питань, які потребують негайного вирішення; ступінь виконання підрозділом СпО поставлених бойових завдань; причини невиконання того чи іншого завдання; стан здоров'я і психіки особового складу.

Етап попереднього опитування завершується короткою доповіддю тих, хто опитував, командуванню військової частини (загону) СпО про його результати.

3.12.3. Опитування щодо порядку і результатів дій підрозділу ССпО проводиться після його прибуття до визначеного місця роботи і на цьому етапі здійснюється:

а) отримання в повному обсязі з найбільшою деталізацією викладених командиром і особовим складом результатів добутих у ході виконання поставлених завдань (або встановлення причин невиконання);

б) отримання інших відомостей, які були добуті під час виконання підрозділом СпО визначених завдань; складання описів об'єктів із даними, що їх характеризують; оцінювання достовірності отриманих розвідувальних відомостей.

У ході роботи з підрозділом СпО на цьому етапі заслуховують окремо кожного військовослужбовця про всі дії підрозділу СпО та його власні. Спілкування військовослужбовців, яких уже опитано, та тих, яких ще не опитано, не допускається.

Опитування щодо порядку і результатів дій підрозділу СпО під час виконання завдань проводиться з метою встановлення порядку і способів виконання підрозділом СпО завдань, докладних описів (характеристик) джерел, обставин добутих результатів; часу і районів дій, маршрутів пересування; наявності контактів з іншими особами в ході виконання завдань, обставин і характеру контактів, наявності обставин, що насторожують; відхилення від раніше прийнятого рішення командира підрозділу СпО, їх причин та наслідків; наявності та стану озброєння, технічних засобів і спорядження підрозділу, можливості їх подальшого використання (причини виходу з ладу); готовності підрозділу до виконання нових завдань.

Другий етап завершується підготовкою і наданням командуванню письмової доповіді (в залежності від характеру виконання завдань доповідь може здійснюватися в усному порядку), в якій вказуються: де, ким, і в який час проводилася робота з підрозділом; коли, де, за яких обставин здійснено перехід лінії зіткнення військ (державного кордону); які відомості, документи та інші матеріали отримані від підрозділу СпО, їх оцінка; результати роботи з перевірки достовірності добутих підрозділом СпО відомостей; пропозиції щодо подальшого використання підрозділу.

3.12.4. Опитування щодо АОО проводиться із завданням виявити зміни в ній і на цій підставі розробити рекомендації підрозділам СпО, а також інформаційні матеріали (донесення, довідки, описи).

Перевірка достовірності добутих підрозділом СпО відомостей здійснюється протягом всієї роботи з підрозділом незалежно від особистих якостей особового складу, заслуг, авторитету і попередніх результатів діяльності.

Під час роботи з підрозділом СпО, який повернувся, опитуючий офіцер повинен вести себе рівно, увічливо, коректно, не виказуючи жодних емоцій. Схвалення результатів дій можливе на стадії роботи, коли з'явиться впевненість в успішному виконанні підрозділом СпО поставлених завдань.

Після цього підрозділ СпО проводить аналіз проведених дій (АПД). Де військовослужбовці підрозділу починаючи з рядового складу в неформальній обстановці обговорюють виконане завдання у форматі: що необхідно було зробити, що зробили, результат, пропозиції та вивчені уроки. Тим самим виробляються рекомендації для інших підрозділів СпО як досвід бойових дій.

В подальшому командир підрозділу СпО (СпП) складає письмовий звіт про виконану роботу. У звіті повинні бути висвітлені наступні питання:

- а)** підрозділ, що виконував завдання;
 - б)** номер (кодова назва) завдання;
 - в)** підстава (номер бойового розпорядження, наказу старшого штабу);
 - г)** зміст отриманого завдання;
 - д)** карти, що використовувались (номенклатура, масштаб, рік видання);
 - е)** склад підрозділу (-ів), що виконував (-ли) завдання;
 - ж)** особовий склад, що приймав участь (прізвище, ім'я, посада та обов'язки);
 - з)** порядок виведення/повернення;
 - и)** місцевість (фактори, що впливали та мають значення під час виводу/повернення, в районі виконання завдання);
 - к)** противник (характер його дій, особливості);
 - л)** невідповідність обстановки на картах (якщо були);
 - м)** контакти з противником, місцевим населенням (коли і де, хто був першим, склад противника, дії під час контакту, втрати особового складу);
 - н)** порядок виконання завдання;
 - о)** організації зв'язку (особливості, проблемні питання);
 - п)** озброєння, майно та ОВТ (особливості та проблемні питання застосування, втрати, витрата боєприпасів та ПММ);
 - р)** організація медичне забезпечення (особливості та проблемні питання);
 - с)** набутий бойовий досвід;
 - т)** боєготовність та стан особового складу;
 - у)** додаткова інформація (все що має значення, але не було зазначено вище);
 - ф)** результат виконання завдання, висновки та пропозиції.
- Результат роботи підрозділу, отримана інформація є базою для проведення планування подальших завдань (дій).

Складові Плану бойового застосування сил і засобів (спеціальних дій) військової частини СпО

План бойового застосування сил і засобів (спеціальних дій) військової частини СпО включає:

- а)** текстуальну частину;
- б)** графічну частину;
- в)** додатки, а саме:
 - 1. склад сил і засобів військової частини СпО, які залучаються до спеціальної операції (спеціальних дій);
 - 2. розподіл сил і засобів військової частини СпО за операційними районами, завданнями та об'єктами;
 - 3. графік нарощування сил і засобів військової частини СпО за операційними районами, завданнями, об'єктами;
 - 4. розрахунок сумарних можливостей сил і засобів військової частини СпО щодо виконання завдань;
 - 5. перелік важливих цілей (об'єктів) (відповідно наказу, бойового розпорядження старшого начальника);
 - 6. розподіл льотного ресурсу авіацій ПС та армійської авіації СВ для виконання завдань;
 - 7. розрахунки доукомплектування та покриття втрат особового складу;
 - 8. порядок застосування сили, зброї (обмеження та вимоги);
- г)** складові, а саме:
 - 1. план організації управління та взаємодії;
 - 2. план зв'язку;
 - 3. план збору розвідувальної інформації;
 - 4. план відновлення боєздатності;
 - 5. план безпеки застосування підрозділів (критерії відміни виконання завдань);
 - 6. план виводу, повернення (евакуації);
 - 7. план підготовки підрозділів до виконання завдань;
 - 8. план бойового забезпечення;
 - 9. план ухилення;
 - 10. план логістичного забезпечення;
 - 11. план медичного забезпечення;
 - 12. план морально-психологічного забезпечення.

За рішенням командувача, в умовах обмеженого часу на планування та залежно від умов обстановки визначається перелік та зміст складових Плану бойового застосування сил і засобів (спеціальних дій) військової частини СпО, в

окремих випадках вони можуть бути відпрацьовані як додатки до плану.

За рішенням командувача, залежно від умов обстановки, додатково можуть розроблятися інші необхідні додатки.

У текстуальній частині Плану бойового застосування сил і засобів (спеціальних дій) військової частини СпО зазначаються: замисел застосування сил і засобів військової частини (основні висновки із оцінювання обстановки; мета застосування військової частини, яка визначається старшим начальником; завдання (розвідувальні, спеціальні, специфічні) військової частини СпО у ході застосування; завдання, напрями, райони, рубежі та об'єкти (цілі), на яких зосереджуються основні зусилля; загальний порядок виконання завдань (розвідувальних, спеціальних, специфічних), нарощування зусиль, дій після виконання визначених завдань; організація забезпечення безпеки застосування підрозділів; склад та розподіл сил та засобів по завданням, напрямам, районам, рубежам, об'єктам противника, склад резерву; завдання підпорядкованим підрозділам СпО (СпП); основні завдання з організації управління силами; основні питання взаємодії; основні питання забезпечення.

У графічній частині Плану відображається обстановка на два ступеня нижче з урахуванням прийнятих рішень командирів підрозділів, які підпорядковані військовій частині.

На графічній частині Плану бойового застосування сил і засобів (спеціальних дій) військової частини СпО відображаються:

державний кордон (прогнозовану лінію зіткнення військ сторін); склад, угруповання та імовірний характер дій противника; важливі об'єкти противника для вогневого ураження; імовірні райони дій, базові табори та можливі завдання незаконних збройних формувань; дислокацію підрозділів, місце командного пункту військової частини; склад і положення взаємодіючих військових частин (підрозділів) та тих, які підтримують; дислокацію органів охорони державного кордону Державної прикордонної служби у визначеній смузі (районі); склад і дислокацію підрозділів (органів) інших військових формувань, які визначені для передачі у підпорядкування військовій частині; важливі державні та військові об'єкти у визначеній смузі (районі); місця розгортання ПУ Командування ССпО, ОКП органів військового управління та КП взаємодіючих військових частин; місця розгортання і напрямки переміщення КП військової частини; об'єкти (цілі) противника, що можуть бути об'єктами виконання розвідувальних і спеціальних дій; агентурно-оперативна обстановка в районі проведення операції; основні елементи замислу застосування угруповань військ (сил), інших складових сил оборони, в інтересах яких військова частина СпО виконує завдання; склад і положення військової частини; маршрути висунування підрозділів СпО в райони виконання завдань з відповідними розрахунками; залізничні напрямки, станції завантаження та розвантаження; райони виконання завдань підрозділів СпО (СпП); завдання, способи та терміни їх виконання; способи і терміни виводу та повернення підрозділів СпО (СпП); аеродроми базування, зльоту і дозаправки виділеної авіації, коридори її польоту; положення арсеналів баз та складів, об'єкти місцевої економічної бази, які можуть бути використані для

забезпечення військової частини СпО; медичні частини, установи і заклади сил оборони, державні підприємства, заклади охорони здоров'я комунальної та державної форм власності, які можуть бути використанні в інтересах медичного забезпечення; райони руйнувань, затоплень та пожеж; об'єкти, які знаходяться під захистом міжнародного гуманітарного права та райони, у межах яких забороняється (обмежується) підготовка та ведення бойових дій; райони компактного проживання національних меншин.

Додатково можуть визначатися: положення організаційних ядер та райони організації руху опору; райони дій тактичних груп інформаційно-психологічних операцій; телевізійні, радіо вежі, що використовуються військовими частинами інформаційно-психологічних операцій та зони їх покриття та інше.

Додаток 2
до Бойового статуту ССпО
ЗС України
(пункт 3.11.2)

Таблиця Д.2.

Зведена таблиця ГТХ основних вогневих засобів ураження ЗС України

Назва	Калі бр,м м	Д мін, км	Д мах, км	Бое-кт. шт.	Швидкості льність, постр./хв.
РСЗВ 9К51 "Град"	122	3	20,4	40	
РСЗВ 9К57 "Ураган"	220	8(10)	35,8	16	
РСЗВ 9А52 "Смерч"	300	20	90	12	
САУ 2С1 "Гвоздика", гаубиця Д30	122		15,3	40	7-8
САУ 2С3 "Акація", гаубиця Д-20	152		17,3	46	5-6
САУ 2С19 "Мста-С", гаубиця 2А65 "Мста-Б"	152	6	24 (29)	50	7
САУ 2С5 "Гіацинт", гармата 2А36	152	8	28,5 (33)	30	5-6
САУ 2С7 "Піон"	203	8	47	4	
САУ 2С9 "Нова"	120		12,8	40	
гармата МТ-12 "Рапіра"	100		бронебійними -5,9, осколочними -8,2		6-14
міномет ПМ-38, 2Б11 "Сани"	120	0,48	5,6 7,1	56	до 10
міномет БМ-37, 2Б14 "Поднос"	82	0,09	мінними зарядами - 3,1 дальнобійними зарядами - 3,8	300	25
міномет МП-60, М-53	60		2,5	300	25
озброєння БТР-70,80, БРДМ-2	14,5		2	500	70-80
озброєння БТР-3,4	30		бронебійними -2, осколочними -4	300	550
озброєння БМП-1	73		*прямим наведенням ПГ-1,3,ОГ-1,6 роздільним наведенням ОГ-4,5	40	8
озброєння БМП-2	30		бронебійними -2 осколочними -4	500	550
озброєння Т-64,72,80	125		бронебійними -4 осколочними -5	39	8
ПТКР 9К111 "Фагот"		0,08	2 (2,5)	8	
ПТКР 9К113 "Конкурс"		0,09	4	4	
ПТКР "Стугна"		0,1	4		
ПТКР "Корсар"		0,1	2,5		
ПТКР "Джавелін"			1,5		
кулемет НСВ, ДШК	12,7		2		
гранатомет АГС-17 "Пламя"	30	Н - 1	1,7	300	350
гранатомет СПГ-9 "Копійо"	73		*прямим наведенням ПГ-1,3,ОГ-1,6 роздільним наведенням ОГ-4,5		6

Примітки: * - ПГ - противітанкова граната, ОГ - осколочна граната.

** - Н - нависною траєкторією.

